

Kalender

ehf

Läht = Raamat
1901

aasta peale, millel 365 pääwa on.

Sigeusuliste Gestiaste kasuks

Koffu pannud

P. Mihkelson.



Itia s.

Trükitud M. Jakobsoni trükikojas,
Joanni nullislas N 8.

1901

1901

1901

1901

1901

1901

1901

1901



1901

1901

Kalender

ehf

Täht - Raamat

1901

aasta peale, millel 365 pääwa on.

Digeusfuliste Gestiaste kasuks

Koffu pannud

P. Mihkelson.

R i i a s.

Trükitud M. Jakobsoni trükikojas, Joanni uulitsas № 8.

Märkide ja lühendud sõnade seletus.

☉ — noor suu,

☽ — esimene merand,

☺ — täis suu,

☾ — viimne merand.

P. — Püha; p. — pääw; h. — hommiku; õ. — õhtu; e. l. — enne lõunat; p. l. — pärast lõunat; t. — kell; m. — minut; Ap. — Apostel; Prohw. — Prohwet; Pst. — Piiskop; Ülemp. — Ülempiiskop; f. — kannataja; ff. — kannatajad; Sf. — Suurkannataja; fn. — kannataja naene; fnn. — kannatajad naesed; W. — Waga (püha munt); Ww. — Wagad (pühad mungad); W. n. — Waga naene (püha nonn); W. nn. — Wagad naesed (p. nonnid); H. E. — Hommiku Ewangelium; Lit. — Liturgia (Lõune Jumalateenistuse) ajal; L. w. — Laulu wiis; (L.) — Luteruse usu kalendris.

Pühapääwased hommiku Ewangeliumid:

- | | |
|-----------------------|-----------------------|
| 1. Matteus 28, 16—20. | 7. Joann. 20, 1—10. |
| 2. Mark. 16, 1—8. | 8. Joann. 20, 11—18. |
| 3. Mark. 46, 9—20. | 9. Joann. 20, 19—31. |
| 4. Luuk. 24, 1—12. | 10. Joann. 21, 1—14. |
| 5. Luuk. 24, 13—35. | 11. Joann. 21, 15—25. |
| 6. Luuk. 24, 36—53. | |

A s t a a j a d.

Kewade algab 8. Märsi suu pääwal, tel 9 h. Siis on pääw ja öö ühepituksed.

Suwi algab 8. Juuni suu pääwal, tel 5 h. Siis on lõigepitkem pääw.

Sügise algab 10. Septembri suu pääwal, tel 8 õ. Siis on pääw ja öö ühepituksed.

Talwe algab 9. Detsembri suu pääwal, tel 3 p. l. Siis on lõigelihem pääw.

Печатать дозволяется. Рига, 11-го Сентября 1900 года.

ENDY TA Fr. B. Kruizwaldi nim.

Kirjandusmuuseumi

Arhiivisamatukogu

Цензоръ Свящ. Н. Лейсманъ.

1954:1341 v

A j a a r w a m i s e d.

Aasta.

Meie Jäſanda Jeesuse Kristuse ſündimisest on . . .	1901
Wene riigi alguseſt	1039
Wene rahwa riftimisest	913
Moskwa linna ehitamisest	754
Sakſte eſimesest tulemisest meie maale	742
Päraſt Rooma katoliku uſu tulemist meie maale	710
Niia linna ehitamisest	700
Tartu linna ehitamisest	682
Raamatu trükkimise kunsti leidmisest	461
Päraſt wana katku	244
Päraſt ſuure nälja hõkkatuseſt meie maal	206
Peterburi linna ehitamisest	198
Päraſt teiſt katku	191
Päraſt ſeda, kui Viivi ja Geſti maa Wene riigi alla ſai	193
Prantſlaſte tulemisest meie maale	89
Et Geſti maal priiust kuulutati	84
Et Viivi maal priiust kuulutati	81
Meie Keisri Herra Nikolai II. ſündimisest	33
Üleüldſe mäeteenistuse ſeäduſe kuulutuseſt	27
Talu rahwa priiſtlaſtmisest Wene maal	40
Senatori Manasſeini rewideerimisest meie maal	19
Meie Keisri Herra Nikolai II. walitſuſe hakatuseſt	7

1	Esmas.	*Jesanda ümberlõikamise püha. H. E.: Joann. 10, 9—16. Lit.: Koloss. 2, 8—12. Luuk. 2. 20—21. 40—52. Wassilius se suur. Uue aasta pääw (Määri pääw).	
2	Teisip.	Silvester Rooma piiskop.	
3	Keskn.	Prohw. Maleachias; l. Gordius.	
4	Neljas.	Pühapidamine Jesanda 70 Jüingrite auuks.	
5	Reede.	Kl. Theopemptus ja Theonas. Paastu pääw.	
6	Laup.	*Jesanda ristmise püha. H. E.: Mark. 1, 9—11. Lit.: Liit. 2, 11—14; 3, 4—7. Matt. 3, 13—17.	Kolme kunninga p. (E).

7	Pühap.	Pühap pärast Jesanda ristmise püha. L. w.: 7. H. E.: 10. Lit.: Ewef. 4, 7—13. Matt. 4, 12—17. ● 4, 12 p. l. Ristija Joannes.	
8	Esmas.	W. Georgius; pr. l. Jssidor ja 72 lk., kes Jurjemis said surmatud.	
9	Teisip.	K. Poliewkt; p. Wilippus Moskwa mitropolit.	
10	Keskn.	Psł. Gregorius.	
11	Neljas.	W. Theodosius.	
12	Reede.	Kn. Tatiana.	
13	Laup.	Kl. Emil ja Stratonik.	

14	Pühap.	33. Pühap. p. Kolmainu J. püha. L. w.: 8. H. E.: 11. Lit.: 1. Timot. 4, 9—15. Luuk. 19, 1—10. Wag. isad, kes Siinat mäel said tapetud: Adam ja teised. ● 11, 29 e. l.	
15	Esmas.	W. Paulus; w. Joannes.	
16	Teisip.	Ap. Peetruse abelate kumardamine.	
17	Keskn.	W. Antonius.	17. Tõnise p. (E).
18	Neljas.	Ütemp. Athanasius ja Kirillus.	

19	Reede.	W. Makarius.	
20	Laup.	W. Euthimius.	
21	Pühap.	Tölneri ja wariseeri pühap. L.w.:1. S. E.:1. Lit.: 2. Timot. 3, 10—15. Luuk. 18, 10—14. W. Maksim; kn. Agnia. E 5, 6 p. I.	
22	Esmas.	Ap. Timotheus.	
23	Teisip.	K. Kliment.	
24	Reſtn.	W. n. Ksenia.	
25	Neljäs.	Gregorius Jumala sõna õpetaja.	
26	Reede.	W. Ksenofon; w. n. Maria.	
27	Laup.	Joannes Krisostomus.	
28	Pühap.	Kadunud poja püha pääw. L.w.:2. S. E.:2. Lit.: 1. Kor. 6, 12—20. Luuk. 15, 11—32. Chwrem Siiriamees.	
29	Esmas.	Pr. f. Ignatius; w. Laurentius.	E 7, 49 d.
30	Teisip.	Pr. f. Ippolit. Piiskopid: Was- silius see suur, Gregorius Ju- mala sõna õpetaja ja Joannes Krisostomus.	
31	Reſtn.	Rasupüidmata: Kiirus ja Joan- nes; f. Wiktor, f. Klaudius.	

8. Jaanuaril: Preeſtr. kan. Iſidori ja 72 kannatajate mälestuseks: Hom. Ew. Matt. 10, 16—22. Lit.: Room. r. 8, 28—39. Luuk. 21, 12—40.

Täheſe * tähendab suurt püha.

1.	õuseb	päite	f. 8, 50 m.,	lähed	looja	f. 3, 29 m.
11.	"	"	" 8, 33 "	"	"	" 3, 52 "
21.	"	"	" 8, 12 "	"	"	" 4, 17 "

1	Neljas.	R. Trihmon.	
2	Reede.	*Jssanda templisse wiimise püha. H. E.: Luuk. 2, 25—32. Lit.: Ebr. r. 7, 7—17. Luuk. 2, 22—40.	2. Küinla p. (L.)
3	Laup	P. Siimeon see Jumala vastu- wõtja ja prohwet naene Anna. Surnute mälestus.	
4	Pühap.	Lihha söömise lõpu püha pääw. L. m.: 3. H. E.: 3. Lit.: 1. Kor. 8, 8—9, 2. Matt. 25, 31—46. W. Jssidor: w. Kirillus.	
5	Esmas.	Knn. Agathia ja Theodulia. P. Theodossius Tschernig. Ülemp.	1.
6	Teisip.	W. Wukolus; knn. Mariha ja Maria.	● 5, 22 h. n ä d
7	Keskn.	W. Parthenius; w. Luukas.	W
8	Neljas.	St. Theodor; prohwt. Sakkarias.	ö i
9	Reede.	R. Nikihwor.	W
10	Laup.	R. Haralampius.	
11	Pühap.	Piimasöömise lõpu püha pääw. L. m.: 4. H. E.: 4. Lit.: Room. 13, 11—14, 4. Matt. 6, 14—21. Pr. f. Wasfilius. W. Demetrius. — Adama paradisist wäljaajamise mälestus. Ülemp. Meletius; Moskwa	
12	Esmas.	mitropolit Aleksius. Suurepaastuhafatus.	1. Paastu nädal. ● 8, 15 ö. (L.)
13	Teisip.	W. Martinian.	13. Wasflap.
14	Keskn.	W. Amfssentius.	14. Tuhka p.
15	Neljas.	Ap. Onesimus.	(L.)
16	Reede.	R. Pamfilus.	6
17	Laup.	St. Theodor tiiron.	1.
18	Pühap.	1. S. Paastu pääw. L. m.: 5. H. E.: 5. Lit.: Ebr. r. 11, 24—26. 32—40; 12, 1—2. Joann. 1, 43—51. Digeusu püha. Leo Rooma piiskop.	

19	Õmas.	Ab. Archippus.		
20	Teisip.	W. Leo; m. Agathon; m. Korne- lius, Petscheri kloostri ülem.	2. S. Vaastu nädal.	☉ 10, 41 e. l.
21	Keskn.	W. Timotheus.		
22	Neljas.	Kannatajate ihude leidmine, kes Eugenias olid.		
23	Reede.	R. psk. Polikarpus.		
24	Laup.	Kristija Joannese pea 1-ne ja 2-ne leidmine.	2. S.	24. Madise p.

25	Pühap.	2. S. Vaastu püha pääw. L. m.: 6. S. E.: 6. Lit.: Ebr. r. 1, 10—2, 3. Mark. 2, 1—12. Ütemp. Tarassius.		
26	Õmas.	Ütemp. Porfirius.		
27	Teisip.	W. Prokopiüs; m. Tiitus; pr. Leander.	3. S. Vaastu n.	
28	Keskn.	W. Basilius; f. Nestor; m. nn. Mariina ja Riira.	3. S.	☉ 2, 43 p. l.

„Pühap. p. Kolmainu J. p.“ tähendab.: „Püha-
pääw pärast Kolmainu Jumala püha. Kolmainu Jumala
pühaks nimetatakse Püha Waimu mahatulemise püha.

1. tõuseb päike k. 7, 46 m., läheb looja k. 4, 46 m.
11. " " " 7, 19 " " " 5, 11 "
21. " " " 6, 49 " " " 5, 34 "

1	Neljas.	R. Eudokia.		
2	Reede.	R. psk. Theodor; p. Arsenius.		
3	Laup.	R. Eutropius.		3. S. P. n.
4	Pühap.	3. S. Vaastu pühapääw. L.w.: 7. S. E.: 7. Lit.: Ebr. r. 4, 14—5, 6. Mark. 8, 34—9, 1. Kristi kumardamise püha pääw. R. Gerasim; t. Paulus.		
5	Esmas.	R. Koonon; w. Markus.		
6	Teisip.	42 kannat. Ammoria linnas.		
7	Keskn.	R. psk. Wassilius.		
8	Neljas.	W. psk. Theohmilaktus.		2, 30 p. l.
9	Reede.	40 kann., kes Sewastia järwes said piinatud.		8. Võõri p.
10	Laup.	R. Rodratus, Kiprian, Dionis- sius ja teisid.		4. S. P. n.
11	Pühap.	4. S. Vaastu pühapääw. L.w.: 8. S. E.: 8. Lit.: Ebr. r. 6, 13—20. Mark. 9, 17—31. P. Sohronius Jerusalemma patriarh.		
12	Esmas.	W. Theohwanus.		
13	Teisip.	Patriarh Nikimor.		
14	Keskn.	W. Benediktus.		6, 15 h.
15	Neljas.	R. Agapius.		
16	Reede.	R. Samiinus ja Papa.		
17	Laup.	W. Aleksiis see Jumala mees.		5. S. P. n.
18	Pühap.	5. S. Vaastu pühapääw. L.w.: 1. S. E.: 9. Lit.: Ebr. r. 9, 11—14. Mark. 10, 32—45. Ülemp. Kirillus.		
19	Esmas.	R. Krisanthus ja kn. Daaria.		
20	Teisip.	Rt. Joannes ja Sergius.		
21	Keskn.	W. psk. Jakobus.		
22	Neljas.	Pr. t. Wassilius; w. Issaakius.		2, 57 h.
23	Reede.	R. Nikon; kn. Liidia.		
24	Laup.	W. Sakkarius.		6. S. P. n.

25	Pühap.	*Palmide pühap. ehk Issanda Jeru- salemma minemise püha. S. E.: Matt. 21, 1—11. 15—17. Lit.: Wilipp. 4, 4--9. Joann. 12, 1—18.	a n n a t u s e n ä d a l.	Vaastu Maria p.
		*Jumalasünnitaja kuulu- tamise püha. L.: Ebr. r. 2, 11—18. Luul. 1, 24—38.		
26	Esmas.	Peaingli Kaabrieli auustamise püha.		
27	Teisip.	P. naene Matrona.		
28	Kesk.	W. Marion; w. Stehmanus.		
29	Neljas.	Suur Neljasp. Psk. Markus.	a n n a t u s e n ä d a l.	5, 34 h.
30	Reede.	Suur Reede. W. Spatius.		
31	Laup.	Suur Laup. W. Joannes.		

Evangelium Suurel Neljas päeval Lit. ajal:

Matt. 26, 1—20; Joann. 13, 3—17. Matt. 26, 21—39;
Luul. 22, 43—45. Matt. 26, 40—21, 2.

12. Evang. Suur. Reedel Hommikusel Jumalateenistusel:

1. Joann. 13, 31—18, 1. 2. Joann. 18, 1—28. 3. Matt. 26, 57—75. 4. Joann. 18, 28—9, 16. 5. Matt 27, 3—32.
6. Mark. 15, 16—32. 7. Matt. 27, 33—54. 8. Luul. 23, 32—49. 9. Joann. 19, 25—37. 10. Mark. 15, 43—47.
11. Joan. 19, 38—42. 12. Matt. 27, 62—66.

1.	tõuseb	päike	f. 4,	54 m.,	lähed	looja	f. 7,	9 m.
11.	"	"	"	4, 26	"	"	"	7, 34 "
21.	"	"	"	3, 59	"	"	"	7, 56 "

1	Pühap.	*Kristuse ülestõusmise püha ehf Paasa püha. Vit.: Ap. teg. r. 1, 1—8. Joann. 1, 1—17. W. Maria, Egiptuse naene.	1. Pihaw. p. 2. Pihaw. p.
2	Esmaš.	W. Tiitus.	Paasa nädal. ● 11, 14 d.
3	Teisip.	W. Nititas.	
4	Keskn.	W. Joosep.	
5	Neljäs.	R. Theodulus.	
6	Reede	W. n. Platonida.	
7	Laup.	Psk. Georgius; t. Ruhwinus.	

8	Pühap.	Apostli Tooma pühapäääw. S. E.: 1. Vit.: Ap. teg. r. 5, 12—20. Joann. 20, 19—21. Ap. Trodion, p. Tselestinus Rooma piiskop.	
9	Esmaš.	R. Empsichius.	
10	Teisip.	Rt. Terentius ja Pompejus.	
11	Keskn.	R. psk. Antipas.	
12	Neljäs.	W. psk. Basilius.	● 5, 51 p. l.
13	Reede.	R. Artemon.	
14	Laup.	P. Martinus Rooma piiskop.	

15	Pühap.	Salvitoojate naeste pühapäääw. L. w.: 2. S. E.: 3. Vit.: Ap. teg. r. 6, 1—7. Mark. 15, 43—16, 8. Ap. Aristarhus, Puud ja Trohwiinus.	
16	Esmaš.	Rnn. Agapia, Triina ja Chionia.	
17	Teisip.	W. psk. Siimeon.	
18	Keskn.	W. Joannes.	
19	Neljäs.	W. Joannes.	
20	Reede.	W. Theodorus.	● 7, 55 d.
21	Laup.	R. psk. Jannuarius; Rn. Alfsandra.	

22	Pühap.	Alwatud inimese pühapäääw. L. w.: 3. S. E.: 4. Vit.: Ap. teg. r. 9, 32—42. Joann. 5, 1—15. W. Theodorus.	
----	--------	--	--

23	Esmas.	St. Georgius.	Jüri p.
		Meie Suure Keiserina Aleksandra	
		Weodorowna nime pääw.	
24	Teisip.	R. Sawwa; kn. Sarra.	9. külm näd.
25	Keskn.	Ap. ja Ewangelist Markus.	
26	Neljas.	R. psk. Wasilius.	
27	Keeede.	R. psk. Siimeon; kn. Ermeltina.	
28	Laup.	Ap. Jaason ja Soosipatrus.	
			4, 15 p. l.
29	Pühap.	Samaria naese pühapäaw.	L. w.: 4.
		H. E.: Joann. 20, 1—10. Lit.: Ap. teg r.	
		11, 19—26. 29—30. Joann. 4, 5—42.	
		9 kannatajat Riisika linnas.	S. f. n.
30	Esmas.	Ap. Jakobus Sebedei poeg.	S. f. n.

Et tunnikella Peterburi aja järele seädida, on tarwis kohalise aja juure lisada:

Narwas	8 $\frac{1}{2}$ minutit.	Tallinnas	22 minutit.
Rakweres	16 "	Pärnus.	23 "
Jurjewis	14 "	Riias.	25 "
Paides	19 "	Haapsalus	27 "
Wiliandis	19 "	Kuresaare	31 $\frac{1}{2}$ "

Selles kalendris on kuu muutmised, pääwa ja kuu marjutused ja aasta aegade algamine Riia aja järele ülespantud.

1.	touseb päike t. 4, 54 m.,	läheb looja t. 7, 9 m.
11.	" " " 4, 26 "	" " " 7, 34 "
21.	" " " 3, 59 "	" " " 7, 56 "

1	Teisip.	Prohwet Jeremias.	8. külm näd.
2	Reisn.	Athanasius see suur.	
3	Neljas.	K. Timotheus; tn. Mawra.	
4	Reede.	Rn. Pelageja.	
5	Laup.	St. Iriina; w. Adrianus.	
● 7, 15 e. l.			
6	Pühap.	Pimeda pühapääw. L. m.: 5. S. E.: 8. Lit.: Ap. teg. r. 16, 16—34. Joann. 9, 1—38. Siglane Job see paljutunnataja.	7. külm nädal.
* Meie Suure Keisri Herra Nikolai Aleksandrowitschi sündimise pääw.			
7	Esmas.	Kisti kuu ilmumise mälestus, mis ilmus Jerusalemmas.	
8	Teisip.	Ap. ja Ewangelist Joannes.	
9	Reisn.	Prohw. Jesajas; t. Kristo- hvorus. P. Imeteutegija Nikolaus.	
10	Neljas.	Ap. Siimon Silotes; tnn. Konstantia ja Isetilia. *Jesanda taewa minemise püha. S. E. Mark. 16, 9—20. Lit.: Ap. teg. r. 1, 1—12. Luuk 24, 36—53.	7. külm n.
11	Reede.	Pr. t. Motius. Apostlisarn. Kirillus ja Methodius.	
12	Laup.	P. Epiphanius; p. Herman.	
● 7, 16 e. l.			
13	Pühap.	Püha isade pühapääw. L. m.: 6. S. E.: 10. Lit.: Ap. teg. r. 20, 16—18. 28—36. Joann. 17, 1—13. K. Gliseeria; t. Aleksander.	nädal.
14	Esmas.	K. Isidorus.	
* Meie Suure Keisri Herra Nikolai II. Aleksandrowitschi kroonimise pääw.			
15	Teisip.	W. Bahomius see suur.	6. külm
16	Reisn.	W. Theodorus; w. Ehwrem.	
17	Neljas.	Ap. Andronikus ja Juunius.	

18	Reede.	R. Theodotus; kn. Kristina.	6. f. n.
19	Laup.	Pr. f. Patritius; w. Kornelius.	6. f. n.
20	Pühap.	*Püha Waimu mahatulemise püha ehk Kolmainu Jumala püha. S. E.: Joann. 20, 19—23. Lit.: Ap. teg. r. 2, 1—11. Joann. 7, 37—52; 8, 12. R. Thalaleus. Moskwa mitropolit Aleksei.	1. Neli p. 11, 29 e. l.
21	Esmas.	Keiser Konstantin ja ta ema Helena.	2. Neli p.
22	Teisip.	R. Wassilius; õnnis Jakob.	
23	Reisn.	Ps. Mihael.	
24	Neljas.	W. Siimeon see sambrik.	
25	Reede.	Kristija Joannese pea 3. masleidmine.	
* Meie Suure Keiserina Aleksandra Weodorowna sündimise pääw.			
26	Laup.	Ap. Karpus.	
27	Pühap.	1. Rõige Pühade pühapääw. L. w.: 8. S. E.: 1. Lit.: Ebr. r. 11, 33—12, 2. Matt. 10, 32—33. 37—38; 19, 27—30. R. ps. Therapont; kn. Theodora.	11, 36 d.
28	Esmas.	W. ps. Niketas.	
29	Teisip.	Paastu hakatus.	
30	Reisn.	W. n. Theodosia.	
31	Neljas.	W. Issaakius; w. n. Emilia.	
		Ap. Ermius.	

1. tõuseb päike l. 3, 35 m., läheb looja l. 8, 19 m.

11. " " " 3, 13 " " " " 8, 42 "

21. " " " 2, 57 " " " " 9, 0 "

1	Reede.	R. Justin; w. Dionissius.	4. t. n.
2	Laup.	Patr. Nikihwor.	4. t. n.
3	Pühap.	2. pühap. p. Kolmainu J. püha. L. w.: 1. H. G.: 2. Lit.: Rooma r. 2, 10—16. Matt. 4, 18—23. R. Lufillianus.	3, 9 p. l.
4	Esmas.	St. patriarch Mitrohwan.	3. külmü nädal.
5	Teisip.	St. Dorotheus; p. Suur Würst Theodor.	
6	Keskn.	W. Wisfarion.	
7	Neljas.	St. Theodotus.	
8	Reede.	St. Theodorus.	
9	Laup.	Patriarch Kirillus.	
10	Pühap.	3. pühap. p. Kolmainu J. püha. L. w.: 2. H. G.: 3. Lit.: Rooma r. 5, 1—10. Matt. 6, 22—33. R. psk. Timotheus; tn. Antonina.	10, 35 b.
11	Esmas.	Ap. Bartholomeus ja Barnabas.	2. külmü nädal.
12	Teisip.	W. Daubwrius; w. Peetrus.	
13	Keskn.	Rn. Ufiliina.	
14	Neljas.	Prohwet Eliisa.	
15	Reede.	Prohw. Amos; Moskwa mitropolit Joona.	
16	Laup.	W. Tihhon.	
17	Pühap.	4. pühap. p. Kolmainu J. püha. L. w.: 3. H. G.: 4. Lit.: Rooma r. 6, 18—23. Matt. 8, 5—13. R. Manuel.	1. külmü nädal.
18	Esmas.	R. Leontius.	
19	Teisip.	Ap. Juudas, Jäsfanda wend.	
20	Keskn.	R. Methodius.	
21	Neljas.	R. Juulianus; w. Juulius.	
22	Reede.	R. psk. Eusebius.	
23	Laup.	R. Agrippina.	

24	Pühap.	5. pühap. p. Kolmainu J. püha. L. w.: 4. S. E.: 5. Lit.: Rooma r. 10, 1—10. Matt. 8, 28—9, 1. *Kristija Joannese sünnimise pääw. Lit.: Rooma r. 13, 11—14, 4. Luuk. 1, 5—25. 57—68. 76. 80.	Jaani p.
25	Esmas.	W. n. Jerooonia.	
26	Teisip.	W. Dawit. Jumalasünnitaja taju ilmumine Tihwina linnas.	E 4, 56 h.
27	Keskn.	W. Simpson.	
28	Neljäs.	Kasupüidmatu Kiirus ja Joannes. Paastu ots.	
29	Keeede.	Ülemad Apostlid Peetrus ja Paulus.	
30	Laup.	Pühapidamine 12 Apostlite auuks.	

Apostlite Peetruse ja Pauluse pääwal: S. E.: Joann.

21, 15—25. Lit: 2. Kor. 11, 21—12, 9. Matt. 16, 13—19

1. tõuseb päike l. 2, 46 m., läheb looja l. 9, 14 m.

11. " " " 2, 45 " " " " 9, 19 "

21. " " " 2, 52 " " " " 9, 14 "

1	Pühap.	6. pühap. p. Kolmainu J. püha. L. w.: 5. S. E.: 6. Lit.: Rooma r. 12, 6—14. Matt. 9, 1—8. Kasupüidmata Kosmas ja Damianus.	
2	Esmas.	Jumalasünnitaja riide panemine Waherna templisse.	2. Seina Maria p.
3	Teisip.	R. Jatinthus; Mostwa mitropolit Wilippus.	2. ☉ 11, 47 ö.
4	Rešn.	Ülemp. Andreas; w. n. Martha.	
5	Neljas.	W. Athanasius; w. Sergiuse Kadonega linna imeteutegija püha ihu leidmine.	
6	Reede.	W. Sisfoes; kn. Lulia; l. Feliks.	
7	Laup.	W. Thomas; w. Alakius.	

8	Pühap.	7. pühap. p. Kolmainu J. püha. L. w.: 6. S. E.: 7. Lit.: Rooma r. 15, 1—7. Matt. 9, 27—35. St. Protapius. Jumalasünn. kuju ilmumine Kasanis.	
9	Esmas.	R. pēl. Pantratius.	
10	Teisip.	Jssanda riide panemine.	10. Seitsme Wenna p.
11	Rešn.	Rn. Schwiimia; õnnis würstina Olga.	10. ☉ 3, 35 p.l.
12	Neljas.	Rl. Proklus ja Hilarius; w. Weronika.	
13	Reede.	Pühapib. Peaingli Kaabrieli auuks.	13. Maretap.
14	Laup.	Ap. Atiilas.	

15	Pühap.	8. pühap. p. Kolmainu J. püha. L. w.: 7. S. E.: 8. Lit.: 1. Kor, 1, 10—18. Matt. 14, 14—22. R. Kiirikus; p. würsti Wladimiri surma päaw.	
16	Esmas.	Pr. l. Athenogenus; kn. Juulia.	
17	Teisip.	St. Mariina.	
18	Rešn.	R. Jatinthus; l. Emilianus.	☉ 12, 10 p.l.

19	Neljas.	W. n. Makriina.	
20	Reede.	Prohmet Elias.	
21	Laup.	W. Siimeon; w. Joannes; prohmo. Gesekiel.	
22	Pühap.	9. pühap. p. Kolmainu J. püha. L. w.: 8. S. E.: 9. Lit.: 1. Kor. 3, 9—17. Matt. 14, 22—34. Salwitooja Maria Mahdalena.	
	»	Reiserina Maria Weodorowna nime pääw.	
23	Esmas.	R. Trohwinus.	
24	Teisip.	St. Kristiina; p. würstid Booris ja Gleb, ristmises nimetud: Rooman ja Dawit.	
25	Keskn.	Jumalasiunnitaja ema Anna surma pääw.	25. Jakobi pääw.
26	Neljas.	Pr. k. Ermolaus; kn. Paraskewa.	25. E 9, 38 e. l.
27	Reede.	St. Panteleimon.	
28	Laup.	Ap. ja diakonid: Prohorus Ni- kanor, Tiimon ja Parmenas.	

29	Pühap.	10. pühap. p. Kolmainu J. püha. L. w.: 1. S. E. 10. Lit.: 1. Kor. 4, 9—16. Matt. 17, 14—23. R. Kallinifus.	
30	Esmas.	Ap. Siilas ja Silwanus.	
31	Teisip.	P. Ewdolimus; kn. Julitta.	

1. tõuseb päike k. 3, 7 m., läheb looja k. 9, 3 m.

11. " " " 3, 26 " " " " 8, 45 "

21. " " " 3, 48 " " " " 8, 23 "

1	Reßn.	Jesanda ristipuude wälja wiimine. Paastu hakatus.	☉ 10, 4 e. l.
2	Neljas.	Ülemdiakon Stehmanus; õnnie Wassilius.	
3	Reede.	Ww. Jesaakius ja Dalmatus.	
4	Laup.	7 noort meest Ewesuse linnas; kn. Eudokia.	
5	Pühap.	11. pühap. p. Kolmainu J. püha. L. w.: 2. H. E.: 11. Lit.: 1. Kor. 19, 2—12. Matt. 18, 23—35. K. Ewsignius; kn. Nonna.	
6	Esmas.	*Jesanda muudmise püha. H. E.: Luul. 9, 28—36. Lit.: 2. Peetr. 1, 10—19. Matt. 17, 1—9.	
7	Teisip.	K. Dometius; w. Piimen.	
8	Reßn.	Usutunnistaja Emilianus.	
9	Neljas.	Ap. Mattias; k. Antoonius.	☾ 9, 29 e. l.
10	Reede.	K. Ülemdiakon Laurentius.	10. Lauritse
11	Laup.	K. Ülemdiakon Emplius; kn. Sossanna.	p.
12	Pühap.	12. pühap. p. Kolmainu J. püha. L. w.: 3. H. E.: 1. Lit.: 1. Kor. 15, 1—11. Matt. 19, 16—26. Kl. Fotius ja Anifitus.	
13	Esmas.	W, Matsimus; p. Tihhon Wo- roneshi piiskop; kn. Konfordia.	
14	Teisip.	Brohwet Miikas. Paastu ots.	
15	Reßn.	*Jumalasünnitaja surma päaw. H. E.: Luul. 1, 39—45. 56. Lit.: Wilipp. 2, 5—11. Luul. 10, 38—42; 11, 27—28.	15. Nuffi
16	Neljas.	Jesanda mitte kättega tehtud fuju toomine.	Maria p.
17	Reede.	K. Miiron.	16. ☉ 9, 58 õ.
18	Laup.	Kl. Floorus ja Laurus.	

19	Pühap.	13. pühap. p. Kolmainu J. püha. L. w.: 4. S. E.: 2. Lit.: 1. Kor. 16, 13—24. Matt. 21, 33—42. R. Andreas stratilat.	
20	Esmaš.	Prohmet Samuel.	
21	Teisip.	Ap. Thaddeus.	
22	Kesk.	R. Agathonikus.	
23	Neljas.	R. Luppus; f. psk. Jreneus.	☉ 3, 4 p. l.
24	Reede.	Pr. f. Ewtihhius; Kiemi mitro- polit Peeter.	24. Pärtlep. (L.)
25	Laup.	Ap. Bartholomeus; Ap. Tiitus.	
26	Pühap.	14. pühap. p. Kolmainu J. püha. L. w.: 5. S. E.: 3. Lit.: 2. Kor. 1, 21—2, 4. Matt. 22, 1—14. R. Adrianus ja kn. Natalia. Jumalasünn. kuu vastu- wõtmine Wladimiri linn.	
27	Esmaš.	W. Piimen see suur.	
28	Teisip.	W. Mooses, Ethiopia maa mees.	
29	Kesk.	*Kristija Joannese pea maharaimise pääw. Paastu pääw.	
30	Neljas.	Patriarhid Aleksander, Joannes ja Paulus.	☉ 10, 55 d.
31	Reede.	P. S. Wüsti Aleksandri Newski ihu toomine. Jumalasünnitaja wöö panemine Galkoprattia templisse.	

29. kuu p.: S. E.: Matt. 14, 1—13. Lit.: Ap. teg. r.
13, 25—32. Mark. 6, 14—30.

1.	tõuseb päike f. 4,	9 m., läheb looja f. 7, 59 m.
11.	" " " 4, 36	" " " " 7, 26 "
21.	" " " 4, 56	" " " " 6, 56 "

1	Laup.	Kiriklik uus aasta. W. Siimeon, see sambnil, ja tema Mariha.
2	Pühap.	15. pühap. p. Kolmainu J. püha. L. w.: 6. H. E.: 4. Lit.: 2. Kor. 4, 6—15. Matt. 22, 35—46. R. Mamant; patr. Joannes; kn. Ruhwina.
3	Esmas.	R. psl. Anthimus; w. Theoktistus.
4	Teisip.	R. psl. Wawilas; prohwet Mooses.
5	Reisn.	Prohwet Sallarias ja Elisabet, Selläija wanemad; kn. Kaisa.
6	Neljas.	Peaingli Mihaeli imeteu mälestus.
7	Reede.	R. Sosontus; ülem. Joannes.
8	Laup.	*Jumalasünnitaja sündimise püha. H. E.: Luuk. 1. 39—49. 56. Lit.: Wlilipp. 2, 5—11. Luuk. 10, 33—42; 11, 27—28. D 3, 10 h.
9	Pühap.	Pühap. enne Nisti ülestõstmise püha. L. w.: 7. H. E.: 5. Lit.: Kalat. 6, 11—18. Joann. 3, 13—17. Joakim ja Anna, Jēsanda eeswanemad. P. Theodoosius Tschernigowi imeteutegija.
10	Esmas.	Ann. Minodoora, Mitrodoora 10. Pööri p. ja Ninfodoora.
11	Teisip.	W. n. Theodora.
12	Reisn.	Pr. l. Awtonoomus.
13	Neljas.	Kristuse ülestõusmise templi pühits. mälestus. R. Kornelius.
14	Reede.	*Eluandja Nisti ülestõstmise püha. H. E.: Joann. 12, 28—36. Lit.: 1. Kor. 1, 18—24. Joann. 19, 6—11. 13—20. 25—28. 30—35.
15	Laup.	St. Niletas. ☉ 7, 12 e. l.

16	Pühap.	Pühap. pärast Kristi ülestõstmise püha. L. w. 8. H. E.: 6. Lit.: Galat. 2, 16—20. Mark. 8, 34—9, 1. St. Chwiimia; k. Lüdмила.	
17	Enmas.	Kn. Sohvia ja ta tütre; Weera, Nadeshdja ja Lübow.	
18	Teisip.	W. Gommenius; kn. Ariadna, Jriina, Sohvia; k. Raator.	
19	Keskn.	K. Trohwiimus.	
20	Neljas.	St. Ewstachius; k. würst Mihael ja k. Theodor.	(L.)
21	Reede.	Ap. Rodrat; p. mitropolit De- metrius; p. Ihwigenia.	21. Mat- teuse p.
22	Laup.	K. psk. Jofas; proh. Joonas.	21. 4 10, 21 d.

23	Pühap.	18. pühap. p. Kolmainu J. püha. L. w. 1. H. E.: 7. Lit.: 2. Kor. 9, 6—11. Luuk. 5, 1—11. Kristija Joannese saamine; kn. Jraida.	
24	Enmas.	Kn. Thekla; w. Nikander.	
25	Teisip.	W. n. Ewrosfinia; w. Sergius Radonegast.	
26	Keskn.	Apostli ja Ewangelisti Joannese surma päaw.	
27	Neljas.	K. Kallistratus.	(L.)
28	Reede.	W. usutunnistaja Hariton.	29. Mikli p.
29	Laup.	Ww. Kiriatas ja Theohwanus.	2, 48 e. l.

30	Pühap.	19. pühap. p. Kolmainu J. püha. L. w.: 2. H. E.: 8. Lit.: 2. Kor. 11, 31—12, 9. Luuk. 6, 31—36. Pr. k. Gregorius; mitr. Mihael.	
----	--------	---	--

1. tõuseb päike k. 5, 24 m., läheb looja k. 6, 27 m.

11. " " " 5, 47 " " " 5, 56 "

21. " " " 6, 11 " " " 5, 26 "

1	Esmas.	* Jumalasünnitaja faits: mise püha. Ap. Ananias.	
2	Teisip.	Pr. f. Kiprianus; w. Sawma.	2. Lõikuse p.
3	Reisn.	Pr. f. Dionisius areopagit.	
4	Neljas.	Pr. f. Jerotheus.	
5	Reede.	Rn. Haritiina; Moskwa mitropolitid: Peeter, Aleksei ja Joona.	
6	Laup.	Ap. Toomas.	
7	Pühap.	20. pühap. p. Kolmainu J. püha. L. w. 3. S. E.: 9. Lit.: Kalat. 1, 11—19. Luul. 7, 11—16. Kf. Sergius ja Wathus.	7, 34 v.
8	Esmas.	W. nn. Pelageja, Laißia.	
9	Teisip.	Ap. Jakobus, Alweuse poeg.	
10	Reisn.	R. Ewlampius; kn. Ewlampia.	
11	Neljas.	Ap. Wilippus; w. Theohwanus.	
12	Reede.	Kf. Tarachus, Proomus, Andronifus ja kn. Domnika.	
13	Laup.	Kf. Karpus ja Papiilus; f. Benjamin.	
14	Pühap.	21. pühap. p. Kolmainu J. püha. L. w.: 4. S. E.: 10. Lit.: Kalat. 2, 16—20. Luul. 8, 5—15. Kf. Nasaarius; w. n. Paraslema.	4, 43 p. l.
15	Esmas.	W. Ehwimius; f. Lufianus.	
16	Teisip.	R. Longinus; w. n. Ewpraktia.	
17	Reisn.	Prohwet Hoseas; w. Andreas.	
18	Neljas.	Ap. ja Ewangelist Luutas; õnnis Kleopatra.	
19	Reede.	Prohw. Joel; f. Maarus; w. Joannes.	
20	Laup.	St. Arteemius.	
21	Pühap.	22. pühap. p. Kolmainu J. püha. L. w.: 5. S. E.: 11. Lit.: Kalat. 6, 11—18. Luul. 16, 14—31. W. Glarion.	9, 1 e. l.
Meie Suure Keisri Herral Nikolai II. Aleksandrowitschi trooni peale astumise pääw.			

22	Esmas.	Apostlisarnane Avertius. Püha Jumalasiunn. Kuu auuks, mis ilmus Kasanis.
23	Teisip.	Ap. Jakobus, Issanda wend.
24	Reisn.	R. Aretas.
25	Neljas.	Rt. Markianus, Mariirius.
26	Reede.	St. Demetrius.
27	Laup.	R. Nestor; kn. Kapitoliina.
28	Pühap.	23. pühap. p. Kolmainu J. püha. L. w.: 6. S. E.: 1. Lit.: Ewef. 2, 4—10. Luuf. 8, 26—39. R. Terentius ja kn. Neonilla.
29	Esmas.	Rn. Anastasia; w. Abraamius. ● 9, 11 e. l.
30	Teisip.	R. Sinoomius; kn. Sinoomia.
31	Reisn.	Ap. Stachis; l. Epimachius.

Jumalasiunnitaja kaitsmise pühal: S. E.: Luuf. 1, 39—46. 56. Lit.: Ebr. r. 9, 1—7. Luuf. 10, 38—42; 11, 27—28.

17. Oktobril: Jumalas hingama läinud Keisri Aleksandri III. ja Tema Kõrge Pere ärapeäsemise pääw raudtee õnnetuse ajal 1888. a. Sige usu kirikutes saab peetud Siturgia ja tänu palwe.

1. tõuseb päike l. 5, 34 m., lähed looja l. 4, 57 m.
 11. " " " 6, 59 " " " " 4, 29 "
 21. " " " 7, 25 " " " " 4, 2 "

1	Neljas.	Rasupüidmata Kosmas ja Damianus.	
2	Reede.	Kl. Alindinus ja Pegasius.	
3	Laup.	Kl. Alepsimas ja Joosep.	
4	Pühap.	24. pühap. p. Kolmainu J. püha. L. w.: 7. H. E.: 2. Lit.: Ewef. 2, 14—22. Luuf. 8, 41—56. W. Joannikius; I. Mikander.	
5	Esmas.	K. Galaktion.	
6	Teisip.	K. usutunnistaja Paulus; w. D 10, 0 e. l. Warlaam.	
7	Reetn.	K. Jeeron; w. Saatsarus.	
8	Neljas.	Püha Peaingli Mihaeli ja teiste ilmihuta Wägede auuks.	
9	Reede.	K. Onisfihworus; w. n. Matroona.	(L.)
10	Laup.	Apostl.: Erastes, Olimpaz, Robion.	10. Wardip.
11	Pühap.	25. pühap. p. Kolmainu J. püha. L. w.: 8. H. E.: 3. Lit.: Ewef. 4, 1—6. Luuf. 10, 25—37. Kl. Miinaa, Wiktor ja Wikentius.	
12	Esmas.	P. Joannes see armuline.	
13	Teisip.	Joannes Krisostomus.	⊕ 2, 54 h.
14	Reetn.	Ap Wilippus.	
		⌘ Lese Keiserina Maria Weodorowna sündimise pääw.	
15	Neljas.	Kl. Guurius, Samonas ja Awii- mus. Paastu hakatus.	
16	Reede.	Ap. ja Ewangelist Mattheus.	
17	Laup.	P. Gregorius Neokessarea linna piiskop.	
18	Pühap.	26. pühap. p. Kolmainu J. püha. L. w.: 1. H. E.: 4. Lit.: Ewef. 5, 9—19. Luuf. 12, 16—21. Kl. Platon ja Romaanus.	

19	Esmas.	Prohm. Obadja; l. Warlaam.	€ 11, 26 d.
20	Teisip.	W. Gregorius belapolit.	
21	Reisn.	*Jumalasünnitaja templisse wiimise püha. S. E.: Luuk. 1. 39—49. 56. Lit.: Ebr. r. 9, 1—7. Luuk. 10, 38—42; 11, 27—28.	
22	Neljas.	Ap. Willemon, Arhippus; Suur Würst Mihail; kn. Tsefisia.	
		» Troonipärandja Mihaili Aleksandromitschi sündimise ja nimepääw.	
23	Reede.	B. psk. Amfilochius.	
24	Laup.	St. Ekaterina.	

25	Pühap.	27. pühap. p. Kolmainu J. püha. L. w.: 2. S. E.: 5. Lit.: Ewes. 6, 10—17. Luuk. 13, 10—17. R. psk. Kliment; l. psk. Petrus.	25. Kadri p.
26	Esmas.	W. Alipius; w. psk. Innocentius.	
27	Teisip.	R. Jakobus. Jumalasünnitaja imeteu mälestus, mis sündis Nowgorodis.	
28	Reisn.	R. Stehwanus see' uus.	● 4, 30 h.
29	Neljas.	R. Paramoonus.	
30	Reede.	Ap. Andreas.	

1. tõuseb päike k. 7, 52 m., läheb looja k. 3, 37 m.

11.	"	"	"	8, 18	"	"	"	"	3, 14	"
21.	"	"	"	8, 39	"	"	"	"	3, 1	"

1	Laup.	Prohmet Nahum; Hilaretus, see armuline.	
2	Pühap.	28. pühap. p. Kolmainu J. püha. L. m.: 3. S. G.: 6. Vit.: Kološs. 1, 12–18. Luuk. 17, 12–19. Prohmet Habakuk.	
3	Esmas.	Prohw. Sewanja; m. Samwa.	
4	Teisip.	St. Barbara; m. Joannes Damaskin.	
5	Rešn.	W. Samwa see pühitsetud.	☩ 10, 12 s.
6	Neljas.	P. Imetetegija Nikolaus. ☩ Meie Suure Keisri Herr Nikola Aleksandrowitschi nime pääw.	
7	Reede.	P. Ambrosius. Mailanti psk.	
8	Laup.	W. Patapius; Ap. Soaten, Apollon.	
9	Pühap.	29. pühap. p. Kolmainu J. püha. L. m.: 4. S. G.: 7. Vit.: Kološs. 3, 4–11. Luuk. 17, 12–19. P. Anna kaima peale saamine.	9. Pööri p.
10	Esmas.	St. Miinas, Hermogenes.	
11	Teisip.	Ww. Daniel ja Luukas samb- nitud.	
12	Rešn.	W. psk. Spiridon.	☩ 1, 52 p. l.
13	Neljas.	St. Gwstratius, Awksentius.	
14	Reede.	St. Thersus, Lemius.	
15	Laup.	Pr. f. Eleutherius.	
16	Pühap.	Püha esiwannemate pühapäaw. L. m.: 5. S. G.: 8. Vit.: Kološs. 3, 4–11. Luuk. 14, 16–27. Prohmet Haggeus.	
17	Esmas.	Prohw. Daniel; noored mehed: Ananias, Asarias ja Misael.	
18	Teisip.	R. Sewastianus.	
19	Rešn.	R. Bonifatius.	☩ 5, 44 p. l.
20	Neljas.	Pr. f. Ignatius see Theohwor.	

21	Reede.	Rn. Julianna; mitr. Peeter.
22	Laup.	St. Anastasia, wang. ammitaja.
23	Pühap.	Pühap. enne Kristuse sündimise püha. L. w.: 6. S. E.: 9. Vit.: Ebr. r. 11, 9--10. 17--23. 32--40. Matt. 1, 1--25. 10 kannatajat Kreeta saarel.
24	Esmas.	R. Eugenia. Paastu ots.
25	Teisip.	*Jeesuse Kristuse sündimise püha. Wene Koguduse ja Riigi peastmise mälestus Prantslaste ja 20 rahwa pealetulemisest. S. E.: Matt. 1, 18--25. Vit.: Kal. 4, 4--7. Matt. 2, 1--12.
26	Rekkn.	Pühapidamine Jumala sünnitaja auuks.
27	Neljas.	Es. f. Stehwanus; w. Theodorus.
28	Reede.	20,000 kannat. Mikomedia linnas.
29	Laup.	14,000 lapsust, kes Betlemmas tapetud.

30	Pühap.	Pühap. pärast. Kristuse sündimise püha. L. w.: 6. S. E. 9. Vit.: Kalat. 1, 11--19. Matt. 2, 13--23.
31	Esmas.	Rn. Unisfia; w. Sootikus. W. n. Melania, Rooma linnast.

1. tõuseb päike t. 8, 53 m., läheb looja t. 2, 56 m.

11. " " " 9, 01 " " " 2, 52 "

21. " " " 9, 03 " " " 3, 07 "

Pääwa ja kuu warjutused.

1900. aastal on kaks pääwa warjutust ja üks kuu warjutus. Neist on meil kuu warjutus ja teine pääwa warjutus nähtavad.

1. Täieline pääwa warjutus, 15. Mai kuu pääwal. Hakatus tel 4,37 m. homiku, lõpetus tel 9,35 m. On näha lõuna-homikupoolest Ahwrika maa jaus, Ida-Indias, Australias ja India mere peal. Meil nägemata.
2. Osaline kuu warjutus, 14. Oktobri kuu pääwal. Hakatus tel 4,11 m. p. l. lõpetus tel 4,43 p. l. On näha põhja-õhtupoolest Põhja-Amerika maa jaus, Australia maal õhtupoolest Suure maailma mere jaus, Aasia maal, India meres, homikupoolest Ahwrika maa jaus ja homikupoolest Europa maa jaus. Meil nähtaw; warjutus hakkab ligi werend tundi enne kuu tõusmist.
3. Ringiline pääwa warjutus, 29. Oktobri kuu pääwal. Hakatus tel 6,57 m. homiku, lõpetus tel 12, 4 m. p. l. On näha Ahwrika maa enamas põhja-poolstes jaus, enamas Aasia ja Europa maa jagudes ja India mere peal. Meil nähtaw; päike tõuseb ligi werend tundi pärast warjutuse hakatust; ligi pool pääwa pealist saab kuust ära warjatud.

Kiriku ja Kroonu pühad, millal kohut ja koli ei peeta.

- Nääri kuu 1. p. Uus aasta. Issanda ümberlõikamise püha.
 " " 6. p. Issanda ristumise püha.
 Kuuenda kuu 2. p. Issanda templisse wiimise püha.
 " " 9. ja 10. p. Wõi nädala Reede ja Laupääw.
 Kaastu kuu 25. p. Jumalasiinitaja Neitsi Maria kuulutamise püha.
 " " 29. 30. ja 31. p. Suur Neljapääw, Suur Reede ja Suur Laupääw.
 Jüri kuu 1—7. p. Paasa nädal.
 " " 23. p. Keiserina Aleksandra Feodorowna nime pääw.

- Dehe kuu 6. p. Keisri Herra Nikolai Aleksandrowitschi sündi-
 mise pääw.
 " " 9. p. Imeteutegija Nikolause pääw.
 " " 10. p. Jäsenda taewa minemise püha.
 " " 14. p. Keisri Herra Nikolai Aleksandrowitschi trooni-
 mise pääw.
 " " 20. ja 21. p. Kolmainu Jumala püha ja Püha
 Waimu püha.
 " " 25. p. Keiserina Aleksandra Feodorowna sündimise p.
 Jaani kuu 29. p. Apostlite Petrusse ja Pauluse pääw.
 Heina kuu 22. p. Eese Keiserina Feodorowna nime p.
 Võikuse kuu 5. p. Jäsenda muudmise püha.
 " " 15. p. Jumalasünnitaja Neitsi Maria surma pääw.
 " " 29. p. Kristija Joannese pea maha raiumise pääw.
 " " 30. p. Püha suure Würsti Aleksandri Newski ihu
 toomise pääw,
 Mihkli kuu 8. p. Jumalasünnitaja Neitsi Maria sündimise
 püha.
 " " 14. p. Kristi ületõstmise püha.
 " " 26. p. Apostli Joannese, se Jumala Sõnast õpetaja
 pääw.
 Wiina kuu 1. p. Jumalasünnitaja Neitsi Maria laitsmise püha.
 " " 21. p. Keisri Herra Nikolai II. Aleksandrowitschi
 trooni peale astumise pääw.
 " " 22. p. Püha Jumalasünnitaja kuu auuke, mis
 Kasanis ilmus.
 Talwe kuu 14. p. Eese Keiserina Maria Feodorowna sündimise
 pääw.
 " " 21. p. Jumalasünnitaja Neitsi Maria templisse
 wiimise püha.
 " " 22. p. Troonipärandaja Mihaili Aleksandrowitschi
 sündimise ja nime pääw.
 Võulu kuu 6. p. P. Imeteutegija Nikolause pääw. Keisri
 Herra Nikolai II. Aleksandrowitschi nime
 pääw.
 " " 25, 26. ja 27. p. Kristuse sündimise pühad.

Millal luba ei ole abielesse laulatada.

Õige usu Kiriku seaduse järele ei ole luba abielusse laulatada;

1) 14. Novembri kuu päävast kuni 6. Jaanuari kuu pääwani.

2) Pühapäevade lõpu pühapäevast Apostli Tooma Pühapäevani (1. pühapäevani pärast Paasipüha).

3) Apostlite paastu ajal, se on; kõige pühade pühapäevast (1. pühapäev. p. Kolmainn J. püha) kuni 29. Juuli kuu pääwani.

4) Jumala Enna surma paastu ajal, 1. Augusti kuu päävast kuni 15-ni selle sama kuu pääwani.

5) Üleüldse Teisipäivil, ja Neljapäivil, sest et pääwad, mis nende järele tulewad paastu pääwad on, ja ka neil päivil, mis suurte Pühade eel on, nädali Laupäivil, 28-mal Augusti k. pääwal, sest ta järele tuleb 29. Augusti k. p. mis paastu pääw on.

6) Neil päivil, mis Keisri kroonimise ja Keisri trooni peale astumise püha eel on.

Pääwad, millal surmuid ei maeta.

Surmuid ei maeta: Kristuse sündimise pühal (1. Jõulu pääwal), Kristuse ülestõusmise pühal (1. Pühapäevade pühal), ja suurte Kroonu pühadel, nimelt: Keisri Herra, Keisri Proua ja Kroonipärandoja sündimise päivil ja nime päivil, Keisri Herra trooni peale astumise pääwal ja Keisri Herra kroonimise pääwal.

Mõni sõna Kalendri seletuseks.

Jgal n ä d a l i p ü h a p ä ä w a l mälestatse ja auustatse meie Jäsfanda Jeesuse Kristuse surmest ülestõusmisest ja Kiriku lauludes, mis pühapäivil lauldatse, räägitakse sest rõõmutoojast sündinud loust. Õige usu Koguduse laulumiißid, selle järele Kiriku laulud lauldud saavad, on k a h e l s a t s e l s i; iga laulumiißi järele on ka isesugused pühapäevased laulud tehtud, mis Ottoihis, ehk kaheljalaulumiißi raamatus, on üles pantud, ja

mis osalt ka „Dige usu Kiriku laulu Raamatus“ on triititud. See laulu wiis, mis sel eht teisel pühapäawal laulda tuleb, on kalendris lühidelt nõnda juhatud: L. w.: 1. L. w.: 2, ja n. e. — Pühapäawa Hommikuse Jumalateenistuse ajal loetakse *E w a n g e l i u m* Kristuse surrust ülestõusmisest; niisugusi *E w a n g e l i u m*i lugemisi on 11 tüüti; kus need lugemised *E w a n g e l i u m*i raamatus seisawad, on selle kalendri 2, lehekülje peal juhatud; misugune neist lugemistest käesolewal pühapäawal lugeda tuleb, on kalendris nõnda tähendud: H. E.; 1, H. E.: 2, ja n. e. Peale selle on kalendris ka näidetud, misugune *Epistel* ja *E w a n g e l i u m* *Viturgia*, eht Lõune Jumalateenistuse ajal loetakse. Kes nüid pühapäawal kirikusse ei saa minna, see mõiks ometigi kas laupäawal õhtu, eht pühapäawal kiriku ajal need *E w a n g e l i u m*i ja *Epistli* lugemised, mis sel päawal kirikus loetakse, wagadusega ja tähelepanemisega Uuest *Testamentist* ära lugeda, ja kui tal „Dige usu Kiriku laulu raamat“ on, ka need laulud ära lugeda eht laulda, mis kirikus saawad lauldud kalendris juhatud laulu wiisi järele, ja nõnda mõtaks ta wainus sest pühast teenistusest osa, mis sel ajal Dige usu kirikutes peetakse.

Suure Wene Riigi Keisri Herra sugu wõsa.

Nikolai II. Aleksandrowitsch, Wene Riigi Keiser ja Ssewalitseja, Poola maa Kuningas, Soome maa Suur Würst j. n. e., sündinud 1868 a. Mai kuu 6. päawal, hakkas walitsema 1894 a. 20 Oktobri l. p., abielusse astunud 1894 a. 15 Nowembri l. p.

Keisri Herra Ema:

Keiserina Maria Weodorowna, sünd. 1847 a. 14 Now. l. p., oli abielus Keisri Aleksandri Kolmandamaga, kes 20. Oktobri kuu p. 1864 a. siit ilmast äraläks.

Keisri Herra Abikaasa:

Aleksandra Weodorowna, Wene Riigi Keiserina, Hesseni Suure Hertsoigi tütar, sündinud 25. Mai kuu päawal 1872 a.

Auujärjepärija.

Michail Aleksandrowitsch, Auujärjepärija, Suur Würst, Keisri Herra wend, sündinud 1878 a. Talwe kuu 27 päawal.

Keisri Herra tütrede:

Olga Nikolaevna Suur Würstina, sünd. 1895 a.
3. Talwe kuu p.

Tatjana Nikolaevna Suur Würstina, sünd. 1897 a.
Lehe kuu 29 p.

Maria Nikolaevna Suur Würstina, sünd. 1899 a.
Juuni kuu 14 päeval.

Keisri Herra õed.

Kseenia Aleksandrovna, Suur Würstina, sünd. 1875 a.
Paastu kuu 25 p.

Olga Aleksandrovna, Suur Würstina sünd. 1882 a.
Jaani kuu 1 p.

Keisri Herra onud ja tädi.

1. Vladimir Aleksandrovitsch, S. W., sünd. 1847 a. Jüri kuu 10 p. — Tema Abikaasa: Maria Pawlowna, Suur Würstina, sünd. 1854 a. Lehel. 2 p., abielusse astund 1874 a. Võituse kuu 16 p. — Nende lapsed: 1) Niril Vladimirowitsch, S. Würst, sünd. 1876 a. Miskli kuu 30 p. 2) Booris Vladimirowitsch S. Würst, s. 1877 a. Talwe kuu 12 p. 3) Andrei Vladimirowitsch, S. Würst, s. 1879 a. Lehe kuu 2 p. 4) Helena Vladimirowna, S. Würstina, sünd. 1882 a. Nääri k. 17 p.
2. Aleksei Aleksandrovitsch, Suur Würst, sünd. 1850 a. Nääri k. 2 p.
3. Sergei Aleksandrovitsch, S. Würst, s. 1857 a. Jüri k. 29 p. — Tema Abikaasa: Elisaweta Weodorowna, S. Würstina s. 1864 a. Wiina kuu 20 p., abielusse astund 1884 a. Jaani kuu 3. p.
4. Pawel Aleksandrovitsch, S. Würst, sünd. 1860 a. Miskli k. 21 p. — Tema lapsed: Maria Pawlowna, S. Würstina, s. 16 Aprili kuu p. 1890 a. 2) Dimitri Pawlowitsch, S. Würst, s. 6 Septembri k. p. 1891 a.
5. Maria Aleksandrovna, Suur Würstina, s. 1853 a. Wiina kuu 5 p., abielusse astunud Inglise-maa Edinburgi hertsogiga Alfrediga 1874 a. Nääri k. 11 p.

1. Suur Würstina Aleksandra Josefowna, sünd. 1830 a. Jaani k. 26 p., furnud S. Würsti Konstantini Nikolaewitschi leß Proua: — Tema lapsed: 1) Nikolai Konstantinowitsch, S. Würst, sünd. 1850 a. Küinla k. 2. p., 2) Olga Konstantinowna, S. Würstina, s. 1851 a. Lõikuse kuu 32 p., Kreeka kuningas Georgi I. Proua; 3) Weera Konstantinowna, s. 1854 a. Küinla kuu 4 p., furnud Württembergi hertsogi Eugeni leß Proua; 4) Konstantin Konstantinowitsch, Suur Würst, s. 1858 a. Lõikuse kuu 10 p. Tema Abikaasa on Elisaweta Mawrikiowna, Suur Würstina, s. 1865 a. Määri k. 13 p. — Nende lapsed: a) Joann, s. 1886 a. Jaani k. 23 p., b) Rabriel, s. 1887 a. Heina k. 3 p., d) Tatjana, s. 1890 a. Määri k. 11 p., e) Konstantin, s. 1890 a. 20 Jõulu k. p., g) Oleg, s. 1892 a. 15 Talwe k. p., h) Igor, s. 29 Lehes p. 1894 a. ja i) Dimitri Konstantinowitsch, S. Würst, s. 1860 a. Jaani k. p.
2. Michail Nikolaewitsch, Suur Würst, sünd. 1832 a. Wiina k. 13 p., oli abielus Suure Würstina Olga Weodorownaga. — Tema lapsed on: a) Nikolai Michailowitsch, S. Würst, s. 1859 a. Jüri k. 14., b) Anastassia Michailowna, S. Würstina, s. 1860 a. Heina k. 16 p., abielus Mecklenburgi-Swerini suure hertsogi Fridrikuga; d) Michail Michailowitsch, S. Würst, s. 1861 a. Wiina k. 4 p.; e) Georgi Michailowitsch, S. Würst s. 1863 a. Lõikuse k. 11 p.; Tema Abikaasa Kreeka Kuninga tütar Maria Georgiowna; g) Aleksander Michailowitsch, S. Würst, s. 1866 a. Jüri k. 1 p.; Tema Abikaasa S. Würstina Kseenia Aleksandrowna, Keisri Herra Ode. Nende lapsed: Irina, Suur Würstina, sünd. 3 Juuli k. p. 1895 a. ja Andrei S. Würst, sünd. 13 Määri kuu p. 1897 a.; Nikita s. Würst s. 4. Määri k. p. 1900 a.; h) Sergei Michailowitsch, Suur Würst 1869 a. Miskli k. 16 p.; i) Aleksei Michailowitsch, Suur Würst sünd. 16. Jõulu p. 1875 a.
3. Surnud S. Würsti Nikolai Nikolaewitschi ja Tema furnud Proua Suure Würstina Aleksandra Petrowna

lapsed: a) Nikolai Nikolaemitsch, S. Würost, f. 1856 a. Talme f. 6 p.; b) Peter Nikolaemitsch, Suur Würost, sünd. 1864 a. Nääri f. 10 p. — Tema Abikaasa on: Militsa Nikolaemna, S. Würostina, Musta-Mäe Würosti tütar, f. 1866 a. Heina f. 14 p., abielusse astund 1889 a. Heina f. 26 p. Nende lapsed on: a) Mariina Petrowna, S. Würostina sünd. 1892 a. 28 Webruari f. p., b) Nooman Petrowitsch, Suur Würost, sünd 1896 a. 5 Ottobri f. p. ja d) Nadeschda Petrowna, S. Würostina, sünd. 1898 a. 5 Märtsi f. p.

Reihtenbergi hertsogid ja hertsoginad, Romanowskid.

1. Nikolai Maksimilianowitsch. sünd. 2843 a. Heina f. 13 p.
2. Ewgeni Maksimilianowitsch, f. 1848 a. Nääri kuu 27 p.
3. Georgi Maksimilianowitsch, f. 1892 a. Künla 17 p. — Tema Abikaasa on Anastasia Nikolaemna, Musta-Mäe Würosti tütar, sünd. 18â8 a. Künla kuu 4 p., abielusse astund 1889 a. Edfuse kuu 16. p.
4. Maria Maksimilianowua f. 1841 a. Wiina kuu 4 p., abielus Baadeni printsfi Willemiga.
5. Ewgenia Maksimilianowna, f. 1845 a. Paaetu f. 20 p., abielus Oldenbergi printsfi Aleksandri Petrowitschiga.

Paada pääwade näitaja.

Nääri kuu s.

7. Jurjewis, 3 näd., Orgital 2 p. Riias 3 p. 8. Walgas 2 p. 10. Heinastes 2 p. Haapsalus 2 p. Rasinal 2 p. 11. Jõeletmes 2 p. 17. Kolumeres 2 p. 20. Raplas 2 p. 25. Wiliandis 3 p. 27. Rakweres 2 p. — Pärnus, wiimsele selle kuu Keefnädalal ja Neljaspäawal.

Künla kuu s.

2. Baltistis 2 p. 3. Wiliandis 8 p. 3. Reblastes 2 p. 4. Jurjewis 2 p. Rägina mäel, S. Lähtrus 2 p. Wõrus 1 p. 6. Paides 2 p. Narmas 2 p. 8. Walgas 2 p. 12. Kurejaares 10 p. 15. Wiliandis 2 p. Riias 8 p. Alatekiwil, Rinal 1 p.

18. Jõhvis 3 p. 20. Disus, Türi kih. 2 p. Kiviloos, Harjum. 2 p. 22. Võrus 8 p. 23. Orisaares, Saaremaal 2 p. Sutlemas 2 p. Hageris 2 p. 24. Kulinas 1 p. 27. Amblas 2 p. 28. Pilguse mõisas Saaremaal 2 r. — Audrus Reedel enne Wastla pääwa. — Lihulas Esmasp enne Wastla pääwa.

P a a s t u t u u s.

1. Kodijärwes, Jurjemi maakonn., Waimastweres. 3. Kannus. Amblas, Kaka wal. 2 p. 4. Kasnal. 5. Kallastel, Kodawere kih. — Raplas, esimesel selleлуу Esmaspääwal 2 p. 9. Laikweres 2 p. Watlas. 10. Wastnarmas 3 p. Rujjas. 10. Pikajärwe Ritse kõrtsi juures. 12. Woldis; Wäike-Uulas. 13. Wana Pranglis; Kargula Sulbi alewis. 15. Keila mäe mõisas 2 p. Paides 2 p. 20. Sõristes, Illukal, 2 p. Wana-Antslas; Kloogas. — Keila kiriku juures Esmaspääwal pärast 3-mat S. Paastu Pühapäewa. — Walguta m. Neljaspääwal enne Suurt Neljaspääwa.

J ü r i t u u s.

1. Wastse-Pranglis; Sadukülas. 4. Rue mõisas, Rose kih. 2 p. 5. Preebi wallas Koeru kih. 2 p. 6. Luutsnikus. 8. Riias 4 p. Pilguse m. Saaremaal. 10. Võrus 2 p. Watlas 2 p. Wafulas, Jurjemi maakonn. 11. Uue Võres, Saaremaal 3 p. 12. Hellamaal, Niisi kih. 2 p. Soonistes 2 p. 14. Pisknurme kõrtsi juures Sadukülas. 15. Krüüneris. 16. Sula-oyal, Ramba kih. Uhjas 2 p. 17. Nõos 2 p. 18. Niisfis. 19. Alamustenis; Tõrmas. 20. Rujjas, Otepääs 2 p. Koosal 2 p. Anijas, Harju-Jaani kih. 2 p. 22. Soodlas 2 p. — Pärnus Kesknädalal ja Neljaspääwal enne Jüri pääwa. 23. Järwakantis 2 p. — Paides, esimejel Neljaspääwal pärast Paasa püha. — Wiliandis, nädal pärast Suurt Neljaspääwa. — Palmfis Kesknädalal pärast Paasa püha 3 p. 24. Hääde meestel 2 p. 25. Partsim. Põlwa kih. 28. Miesus. — Lihulas nädal pärast Paasa püha. 28. Keolas. Kuima jõel, Rose Uue mõisas. 29. Kaiaweres.

L e h e t u u s.

1. Karilatsis 2 p. 5. Sangastes. 9. Võõbsus. — Loodis, Wiliandi maakonn., pääw pärast Laewaminemise püha.

Jaani kuus.

1. Wastse-Kuustes. 11. Mustwees 3 p. 13. Amblas.
16. Katweres 2 p. 18. Walgas. 20. Paides; Palmfis, Tal-
linnas, aasta laat 2 näd. Riias, aasta laat 3 näd. Wõrus.
22. Wiliandis. 23. Keilas. 24. Kalle m. Järwa maakonn. —
Jurjewis Esmaspäawal enne Jaani pääwa nädalat. 57. Tal-
linnas. 29. Tarmastus.

Heina kuus.

2. Karffis. — Pärnus, esimesel selle kuu Restnädalal
ja Neljaspäawal. 10. Kuresaares, 12 p. 20. Riias 3 p. Pärnus
3 nädal.

Lõikuse kuus.

1. Säarel, Saare maal 3 p. 9. Abfelis. 10. Moisekatsis,
Walgas. 12. Patis, Saarde kih. 15. Helmes 3 p. Marienburgis
18. Hääde-meestel 2 p. 24. Ruhjas; Wastse-Mõos; Wastse-
mõisas 2 p. Noosa mõisas 2 p. 26. Wõrus. 28. Rilingis.
29. Velles. 30. Kaanjus.

Mihkli kuus.

1. Oisus, Lüri kih. 2 p. Torgus, Saare maal 3 p.
Kuresaares 3 p. Kaanitses. 2. Abjas 2 p. Tammiates, Pärnu
maakonn. 4. Räpinas 2 p. 5. Ruhjas, Sangaste. 4. Sintis
2 p. 6. Taterperas. 8. Wõlupes, Saare maal; Rõuges.; Põl-
was; 8. Jurjewis 3 p. 9. Raftnas; Riio-Wigalas 3 p.
Abfelis. Paju m., Saare maal. 10. Oppis, Saare maal 2 p.
Järwakantis; Paides 2 p. Sürgameres; Goldres; Muhr-
Suure mõisas 4 p. 11. Koigi m., Saare maal 3 p. 12. Wana-
Antlas 2 p. 13. Pöörameres. 15. Watlas 2 p. Toris 2 p.
Põltsamaal 2 p. Kuresaares 3 p. 16. Amblas 2 p. Kirepis 2 p.
18. Rasinal Orgital. 19. Audrus 2 p. 20. Narwas 3 p.
Wändras 2 p. Kawaetus; Keenis; Laanemetsas. 21. Paunes,
Madise kih. Sännas; Baltistis; Keolas. 22. Palmfis. 23. Raia-
weres, Patastel 2 p. 24. Vihulas 2 p. Wiliandis 2 p. Wõrus
2 p. Sutlemas. 25. Hageris, Harju maal; Mustjalas, Saare-
maal; Arulas 2 p. Kärdes. 26. Tallinas 3 p. Kuresaares 2 p.
29. Reblaetes 3 p. Keilas 3 p. Matakivil; Jurjewis 3 p.
Walgas 2 p. Wahukülas 2 p. Wastelliinas; Katweres 3 p.

Wiina luus.

1. Craftweres; Loodes, Saaremaal, Lugeses 3 p. Kaar-
ma Suure mõisas, Saaremaal 3 p. Heinastes 3 p. 2. Wastle
mõisas 2 p. Rakweres 3 p. Mannus; Suure-Lähtus 2 p. 4.
Lähtus 2 p. Kolumeres 3 p. Jõhvis 3 p. Muustatus 2 p.
— Raplas, esimesel Reedel pärast Mihkli pääwa. — Jõeletmes
nädal pärast Mihkli pääwa. 5. Uwinurmes 2 p. Wõõbsus 6.
Lautsnitus. Larmastus 2 p. 7. Preedis. 8. Grapsalus. 9.
Laetweres 2 p. Räägula Sulbis. 10. Taalis, Rõos 2 p.
Moiskatsis 2 p. Wasulas, Jurjewi maa lonn. 11. Laatres
Sangaete kih. 12. Soonistes 2 p.; Hellamaal; Nissis 2 p.
15. Luštweres 2 p. Piskurmes, Kurši kih, 3 p. Drikus 2 p.
Lakerperas. Rägina mäel, Suure-Lähtus 3 p. 16. Ahjas 2 p.
17. Watlas. 18. Sindis. Mõnistes 19. Kulinas. 20. Loofis,
Lindoral. Wändras 3 p. 22. Nissis. 23. Wana-Antelas. Kaa-
nitsel. 25. Arulas 2 p. Sika tõrifi juures, Mustjallas 3 p.
28. Jõgewas. Miskus. Walgas.

Talwe luus.

1. Jurjewis. Rärus 2 p. 4. Illus. 6. Patis. 10.
Wõrus 2 p. Paides 2 p. Mustwes 3 p. Ruhjas 2 p. 13.
Kanapääs. 16. Wigalas 2 p. Woltmetis. Kassinurmes. 20.
Walgas 2 p. 22. Umbas. 25. Wiliandis 3 p. 25. Pööra-
weres. 26. Kulinas.

Jõulu luus.

1. Alatskivil. Wastnarmas 3 p. 6. Wõõbsus. 10. Krüi-
neris. Riias kuni 10^{nt} Jaanuari k. p. Ruhjas. 13. Wõrus
3 p. 16. Paides 2 p. 20. Weskemõisas. 27. Walgas 10 pääwa.
— Märjamaal Esmaspäawal pärast esivanemate pühapäawa
(3^{mat} Kristuse tulemise püha. — Pärnus, Restnädalal ja Neljas-
päawal enne Jõulu.

Tähele panna: Kuberwangu kohtu läsu järele ei ole luba, ei Lau-
päawal, ega Pühapäawal laata pidada, waid, kui nõnda juhtub, peab
seba teise nädala argipäawal pidama.

Mõned teadused posti seadusest.

Lihtkorralised, kuweeri sisse kinnipandud
kirjad ei pea raskemad olema kui 2 naela; neid ei tohi asja

pakkide sisse panna (selle eest tuleb iga loodi pealt 1 rubla trahwi maksta); nende saatmine maksab 7 kop. loodi pealt. Kui kirja saatmise raha mitte täieste kaalu järele ei ole makstud, siis peab kirja saaja iga maksmatta loodi pealt tahe võrra maksuma, 7 kop. asemel 14 kop.; aga kui kirja saatja 7 kopikutti kirja eest ei ole maksnud, siis jääb kiri saatmata. Kui kiri jessamas linnas ühest kohast teise saadetakse, siis maksab saatmine 3 kop. — Moskvas ja Peterburis — 5 kop.

L a h t i s e d k i r j a d. Neid võib kirjutada tindi ehk pliatšiga ükspäinis blank-lehede peal, mis posti kontorist võib osta, 3 kopiku eest leht; muud saatmise raha siis enam maksa ei ole. Kirja adres kirjutakse selle lehe külje peale, kus juba trükitud kiri peal on; kirja ennast tohib ükspäinis tühja lehe külje peale kirjutada.

K i n n i t u d k i r j a d, pealkirjaga „заказное.“ Nende saatmine maksab iga loodi pealt 7 kop. ja kirja kinnitamise eest 7 k. veel kviitungi eest, mis ärasaatja saab, 7 kop. Kui niisugune kiri ärasaub, siis saab saatja, kui kviitungi ette näitab, 10 rubla

R a h a k i r j a d, kui naad mitte raskest ei ole, kui 5 naela, võib paberist kumeeeri sees saata, selle peale kirjutakse sõna; „денежный“, ja ka raha summa juures kirja tähedega; kaalu raha maksetakse iga loodi pealt 7 kop. ja kinnitamise raha seda mööda, kuidas raha summa suurus on: kui raha summa 600 rublani suur on — $\frac{1}{2}$ kop. rubla pealt, kui summa 600—1600 rublani suur — $\frac{1}{4}$ kop. rubla pealt, ja veel 1 rubla 50 kop. juure; kui raha kirjas enam, kui 1600 rubla on — $\frac{1}{8}$ kop. rubla pealt, ja veel 3 r. 50 kop. juure. Kviitung maksab 7 kop.

A s j a d e p a k i d, mis postiga saadetakse, peab saatja riide, ehk naha sisse õmblema. Pakid, mis raudteed mööda saadetakse ja mitte peale 5 naela raskest ei ole, võib paksu paberi sisse kinni panna. Sinnalised pakid, selle hind paki peale kirjutakse, ei pea mitte peale 500 rubla kallid olema, ja niisug. pakide peale kirjutakse „цвнная“. Pakide raskest ei pea mitte peale 3 puuda olema. Saatmise raha mõdetakse 1 naela pealt: 300 wersta kauguseni 3 kop. — 400 wersta kauguseni 4 kop. — 500 wersta kauguseni 5 kop. j. n. e.

2500 wersta tauguseni, ilka saja wersta peale 1 kop. enam. Hinnaliste palide eest wõetakse kinnitamise raha nii sama wiisi, kuidas raha pealt, mis raha kirjades saadetakse.

Ristapeala al saadetud raamatu eest maksetakse iga lodi pealt 2 kop.

Postmargid, mis kirja peale liimitakse saatmise raha maksimiseks, on, 1, 2, 3, 5, 7, 14, 35 ja 70 kopikused ja ko 3 r. 50 kopikused ja 7 rubla hinnalistes. Neid wõib posti pealt, osta. Kirjasid, kel margid peale ou liimitud, wõib roheliste postikastide sisse pista, mis posti kontori juures ja ka muial linna uulitsatel seina külge on pandud, ja millel kirja kuweer peale on maalitud.

Telegrammide saatmisest.

Iga telegrammi eest peab 15 kop. maksma ja weel iga sõna pealt 5 kop. juure maksma, kui telegramm Europa Wene maa jaus ühest kohast teise saadetakse; aga kui telegramm Europa Wenemaa jauft Aasia Wene maale lähed, ehk Aasia Wenemaalt Europa Wenemaale tuleb, siis maksetakse sõna pealt 10 kop. juure.

Statistika teatused.

Wene riigi al on $\frac{1}{6}$ jagu kõigest maa tera kuiwast maast, nimelt 19,615,142 ruutwersta, ehk 406,000 ruutpenikoormat. Wene riikis elab 129,211,000 in; Iga aasta sünnib ligi kaudu 3,500,000 in., ja sureb ära 2,400,000 in., abieluse heitwad endid 720,000 paari.

Ušu järele on Wene riikis: Oigeusulisi — 81,205,736, Rascolnikuid — 2,171,006, Uniatlasi — 226,486, Armeni-Gregorianlasi — 634,041, Rooma katoliku usulisi 7,546,973, Buteruse usulisi 4,429,730, Ebrea inimesi 2,920,000, Mchometi usulisi 2,428,568 ja pagana-usulisi — ligi 2,563,809.

Rahwa sugude järele on Wenemaal — 72,000,000 Wenelaissi 6,000,000 Poolakaid, 3 mil. Ebrearahwast, $1\frac{1}{2}$ mil. Sakslasi, $4\frac{1}{2}$ mil. Soome sugu rahwast, $3\frac{1}{2}$ mil. Leedo sugu rahwast $6\frac{1}{2}$ mil. Tatarlasi 4 mil. Kõike sugu Kaukasuse maa rahwast; kõiki rahwa sugusid on 121, need rääkiwad 40 isegugust keelt.

Wene Riigi sõa wägi: Sõa ajal on teda 1,425,129 inimest, peale selle tuleb weel taga-wara wägi arwata. Suura tüka on 2024 ja hobusid 339,046. Rahu ajal on sõa wäge 849,590 inim ja 1742 suurt tükki. Riigi sissetulek 1889 a. oli 895,161 810 rubla juur, wäljaminek oli 881 mil. juur.

Kaupa tuakse wälja-maalt sisse ligi 333 miljoni rubla eest; aga wiitakse Wenemaalt wälja-maale 568 mil. rubla eest.

Wene maal sünnib aastas ligi 52,022 tulekahju; kahju mis neist tuleb, on 80,000,000 rubla wäärt juur.

Rõige maa peal elab: 1474 miljoni inimest; iga aasta sureb maa peal ära: 33,000,000 inim., sünnib iga aasta 42,500,000 inimest, se on: sünnib 9,500,000 inimest enam, kui ära sureb.

Rõigejuuremad linnad maa peal on: London Inglismaa pealinn: 4,190,000 inimest, Peking (Hiina maa pealinn): 4,500,000 inimest, Pariis (Prantsuse maa pealinn) 2,288,806 in., Wiini linn (Austria maa pealinn) 1,136 270 inimest, Berlin (Preisimaa pealinn) 1,125,000 in., Konstantinopol (Türgi maa pealinn) 830,000 inimest (Neapol Italia maal) 450,000 in., S. Peterburg (Venemaa pealinn) 929,000 in., Moskva linn: 783,469 inimest.

Peale Peterburgi ja Moskva linna on Venemaal suuremad linnad Waršawa — 406,261 inim., Odesa 336,000, Kišinev 130,000, Riiga 282,943, Kiew 127,000, Saratov 108,020, Tashkent 100,000, Tihwli 104,024, Harfow 166,901, Kasan 140,726 inimest.

Geesti linnade inimeste arvud: Tallinnas elab — 64,578 in., Surjewis — 42,421, Pärnus — 13,000, Rakweres — 4,200, Wiliandis — 3,700, Kurejaares — 3,400, Haapsalus — 3000, Võrus — 2,700 Paides — 2,200, Baltistis 1000 inimest.

Teatudused raudteest.

Sõidu hinnad 3. klassis on järgmised: kuni 160 werstani wõetakse ligi $1\frac{1}{2}$ kop. (1,437 kop.) wersta pealt. 161 kuni 300 werstani lisatakse 160 wersta hinna (see on: 2 r. 30 kop.) juure iga wersta pealt $\frac{9}{10}$ kop. — Peale 300 wersta wõetakse sõidu hinda tee jagude eht wööde pealt, iga wöö pealt 20 f. Mitte täie wöö pealt wõetakse täie wöö hind.

Tee wööde piirus on järgmine:

300 kuni 500 werstani on iga wöö 25 wersta.

501 " 710 " " " " 30 "

710 " 990 " " " " 35 "

991 " 1510 " " " " 40 "

Peale 1510 wersta arwatakse iga 50 wersta üheks wööks.

Kroonu maks on nende hindade fiske juure arwatud.

Laste eest maksetakse neljas jagu seft hinnast, mis täis kaswand inimene peab maksma. Iga reisija wõib 1 puud (lapsed, 5—10 aastased, $\frac{1}{2}$ puuda) raskust ilma maksuta kaasa wõita. Pileti müümine saab 5 minutit enne äraõitmist lõpetud; asja pakkide wastuwõtmine lõpeb 10 minutit enne äraõitmist. — Pooljamades antakse piletid kuni pärisjaamani, kes laugemale tahab sõita, peab sealt jälle omale pileti ostma. Dösel ei peeta pooljaamade juures rongi finni. Gespool tabellides tähendab: poolj.—pool-jaam, b.—buffet.

Kolmandama klassi hindade tabel.

Verstad	hinnad R. R.	Verstad	hinnad R. R.	Verstad	hinnad R. R.
10	— 15	190	2 57	451 funi	475 5 —
20	— 29	200	2 66	475 "	500 5 20
30	— 44	210	2 75	501	530 5 40
40	— 58	220	2 84	531	560 5 60
50	— 72	230	2 93	561	590 5 80
60	— 85	240	3 2	591	620 6 —
70	1 1	250	3 11	621	650 6 20
80	1 15	260	3 20	651	680 6 40
90	1 30	270	3 29	681	710 6 60
100	1 44	280	3 38	711	745 6 80
110	1 65	290	3 47	846	780 7 —
120	1 73	300	3 56	781	815 7 20
130	1 87	301 funi	325 3 80	816	850 7 40
140	2 1	326 "	350 4 —	851	885 7 60
150	2 16	351 "	375 4 20	886	920 7 80
160	2 30	376 "	400 4 40	921	955 8 —
170	2 39	401 "	425 4 60	956	990 8 20
180	2 48	426 "	450 4 80	991	1030 8 40

Wiliandi-Tallinna raudtee.

J a a m a d.	Verst.	J a a m a d.	Verst.
Wiliandi	—	Lohu	111
Wõhna	20	Salku	125
Olustvere	29	Tallinna	138
Alu	50	Tallinna sadama . .	142
Lauri	66	Türi-Paide tee ari.	
Selle	74	Türi	50
Rehina	84	Paide	62
Waltu	91		

Sõidu hinnad niisama sugused nagu Pärnu-Walga tee peal.

Balti randtee.

Jaamad ja pooled jaamad	Verstad.	Jaamad ja pooled jaamad	Verstad.
Tallinna , buffet . . . Nõmme, poolj. . . . Saue, poolj. Keila, buffet. Niiwälja, poolj. . . . Klooga Baltiiska , buffet . .	— 8 18 26 31 34 45	Jamburi Weimarni, platform . . Mološkomitschi . . . Tiesenhauseni, poolj. . Adlerbergi, poolj. . . Wolosowo, buffet . . . Riferino, poolj. . . . Jelisawetinskaja . . . Gormitschi, poolj. . . . Gatschina, buffet . . . Datschi, platform . . . Duderhoffs, poolj. . . . Soldati platform . . . Krasnoe Selo , b. . . . Liigowo, buffet Peterburi , buffet . .	219 232 243 252 255 266 275 283 294 303 315 319 321 323 334 347
Tallinna , buffet . . . Lageda, poolj. Raasiku Rehra, poolj. Megwiidu, buffet . . . Lehtsi, poolj. Tapa, buffet Radrina Rakvere Rabala Sonda, poolj. Püksi Kohtel Jõhwi, buffet Waiwara Korfi, poolj. Narwa , buffet Salo, poolj.	14 28 37 53 65 73 86 93 115 124 135 143 157 174 183 197 209	Tallinna , buffet . . . Tapa, buffet Tamsa, poolj. Riisi (Mäe) Kale, poolj. Wägema, Jõgema, buffet Kerseli, poolj. Woldi Jurjewi , buffet . . .	73 87 96 107 116 134 148 158 179

Niia-Pihkwa raudtee.

J a a m a d.	Verst.	J a a m a d.	Verst.
Pihkwa I.		Raamotäki	222
Pihkwa II.	1	Segemoldi	241
Isborsti	22	Hintsenbergi	253
Petscheri	43	Roodenpoisi	269
Wastfeliina	61	Niia	287
Wõru	78		
Anzila	106	Jurjewi	
Karula	109	Elwa	24
Walga	134	Widdendorfi	35
Stafelni	159	Putta	44
Wolmari	178	Sangaeste	65
Loode	192	Walga	78
Wõnnu	204	Niia	231

Pärnu-Walga raudtee.

J a a m a d.	Verst.	J a a m a d.	Verst.
Pärnu-Walga.		Mõisaküla-Wiliandi	
Walga	—	tee aru.	
Ermes	16	Mõisaküla	67
Pitsaar	31	Abja	77
Ruhja	45	Halliste	85
Mõisakülla	67	Wiliandi	109
Woltweedi	79		
Surju	97		
Pärnu	117		

Sõidu hinnad selle tee peal on järgmised: II. klassis $2\frac{7}{8}$ kop. (2,875 ko.) wersta pealt. III. klassis ligi $1\frac{3}{4}$ kop. (1,725 kop.) wersta pealt. Lapsed alla 5 aasta, wanema inimeste juures, wiiake ilma mat-
lute, 5—10 aastased lapsed wiiake poole hinna eest.

Püha Jumala Ema on ristirahwa armuline awitaja.

Ristiinimesed on armamata palju armu awaldamisi ja abiandmisi püha Jumala Ema poolt nä nud. Neid armu awaldu si ja abiandmisi on nii palju, et neid inimeste mälestus ei jõua linni pidada. Püha Jumalasünnitaja on awitanud wanakesi ja noori, mehi ja naisi, rikkaid ja waesid, terveid riiki si ja ütsikuid inimesi. Tema on ikka ristirahwaga püha armastuse sidemega ühendub ja palub ikka nende eest Jumalat.

Kreeka keisri Leo selle Larga ajal tulid tema riigi peale Araablasted. Waenlaste sõi wägi oli nii suur, et Kreeklased nende wastu ei jõadnud panna. Siis hakkasid nemad taewa Kuninginalt abi paluma; igal pool riikis ja pealinnas hakati palwet tegema; taewa Kuningina wõitis warmalt ristirahwa palwed kuulda. Kui Konstantinopooli linnas Wlaherna templis kõik rahwas juure hoolega Jumalat palus, ilmus äkitselt tuule õhus Kõigepüham Neitsi Maria ühes Prohwetidega, Ingliseega ja Apostlitega, tema palus kõige maa ilma eest ja kättis ristiinimesi oma püha kätte. Seda nägi püha Andreas see Kristuse pärast jõe. Tema kõrwas seisis tema jünger Epihwanius. Püha Andreas näitis ilmunud Jumalasünnitaja poole ja küsis: „Kas sa näed, wend, Kuninginat kõige maailma eest Jumalat palumat?“ Epihwanius, täis püha kartust, kostis: „Ma näen, püha isa, ja ehmatan!“ Kui kõik pealinna inimesed sest imelisest ilmunisest kuulda said, said nemad rõõmu täis ja panid suurt lootust Jumala Ema abi ja eestseisumise peale. Nende lootus ei olnud tühine: Araablasted said ärawõidetud. Selle imeteu mälestuseks seadis püha Rogubus püha Jumala Ema kaitsemise püha pidamise 1. Oktobri kuupäawal.

Üks teine kord tulid Kreeklaste peale Wene rahwas, kui naad alles pagana usku olid. Oma würistide Askoldi ja Diiri juhatusel alpiirasid naad Konstantinopooli linna mere poolt sisse ja

olid juba valmis seda riisuma hõlata. Kreeka patriarh (il'em-piiskop) ja kõik waimulikud ametimehed suurt hufatust ära nähes, hakkasid Jumala Ema ees palwet tegema ja pidasid see juures ristitäiku ja pärast seda waentasid Jumala Ema imetegema riide meresse. Korraga puhus tange tuul, mere peal tõusid suured laened ja waenlaste laewad said pea aegu kõik ärauputud. Nõnda peasesid siis Kreeklased hädast lahti ja kirjutasid selle lou mälestuseks tänu laulu: „Sulle sõa ülemale, kes Sa meie eest rõõitled, oh Jumalasiinnitaja, toome meie Sinu sulased rõõdu laulu, ja meie ärapeastmise eest hädadest tänu laulu, aga Sina kelle kae see ärarõitmata rästi on, peasta meid ära kõigist hädadest, et meie So poole lüüaksime: Ole rõõmus, oh Abielutundmata Pruut.“

Palju head on Rõõgexühani Jumala Ema ka meie Wene-maale teinud. 1521. aastal tulid Rõõmmi, Nogai ja Kasani Tatarlased oma haani Mahmet-Girei juhatusel Moskwa riigi peale. 29. Juunil, Mahmet-Girei, kes oma tee peal kõik külad ja linnad riisus ja põletas, jõudis Moskwa linna lähedale ja tahtis seda äratämitada. Moskwas ei olnud lähemasti sõawäge. Suur Würst läks aga alles, selle oja pruugi järele, näge kofku korjama. Moskwa kodanikud olid suurt hirmu täis ja ei teadnud mis ette rõõita. Neil ei olnud kuskilt poolt abi loota, naad hakkasid siis südameliku hoolega Jumalasiinnitajat paluma, et Tema neid ärarääramata hädast ära päästaks. Siis sündis niisugune ime. Kest õõ ajal üks õnnis mees nime poolest Waksili, palus Jumalat Wäpensi kiriku ukse ees, kelle sees imetegew Jumalasiinnitaja kaju oli. Korraga kuulis tema üht kõhinat; õnnis Waksili rästi, et kiriku uksest lähti läksid ja Jumala Ema kaju oma koha pealt ära'äks. Püha kaju juurest olid heal kuulda: „Ma lähen linnost rälja Wene ma püha piiskopidega.“ Sellamal ajal nägi üks Wosnessenski kloostri nonn, et hulk piiskopfi Moskwest rälja läksid Spasski näärama läbi püha Jumala ema kaju. Aga niipea, kui piiskopid olid rälja läinud, tulid nende wastu waga Sergi ja Warlaam, langesid nende jalge ette maha ja küsisid, Kus nemad lähewad ja kelle hoolets nemad linna lätwad? Piiskopid kosisid, et Wene rahwas oma ülekõhlaste tegude pärast mitte enam niisuguse kelli onde näärt ei ole, kui

see imetegew kuu on. Siis hakkasid need wagad mehed ja piiskopid kõik ühes Kõigefõrgemat Jumalat ja püha Jumala Ema paluma. Püha kuu läks siis jälle Uspensti kirikuksse tagasi. See oli amalikuts Jumala Ema eestseisumise ja kaitsemise täheks. Ja tõeste, Jumala Ema saatis Moskwa linnale imelise ärarapeastumise. Haan saatis ühe sõra wäesjalga Moskwa alewit ärarõõletama; aga Tatarlased, kui naad senna tulid, nägid linna ümber arwamata hull sõda wäge ja läksid hirmuga laagrisse tagasi. Haan, kes teadis, et Moskwas mingisugust sõda wäge ei ole, ei wõtnud seda uskuda ja saatis teisi mehi, et asja selgeteks teha. Need, kes läkitud, tulid tagasi ja kinnitasid oma sõnadega seda samast. Siis saatis Haan wiimaks oma sugulase ja lähema sõbra. See tuli rutuga tagasi ja hüidis hirmuga: „Mis sa wiivitad! Arwamata hull sõdawäge tuleb Moskwaist meie peale. Meie saame kõik hukka!“ Mahmet-Girei läks siis rutuga Moskwa linna juurest ära ja ei teinud temale miiskisugust häda.

Ja mitu torda on Kõigepühkam Jumalajunnitaja meie isamaad Tatarlaste käest pääsinud, ja mitte üksipäinis nende käest, waid ka Rootslaste, Poolakate ja teiste waenlaste käest. Ükski maa ei ole nii palju armu ja abi Tema käest saanud kui meie Wenemaa.

Püha Jumala Ema ei jätä ka nüüd meid ilma omast abist, kui aga südamelikult hoolega Teda palume. Waatke, õigensulised inimesed, kui palju on meie maal Jumala Ema imetegewaid kujukid! Ei ole niisugust maa nurka Wene riiki, kus niisugust kuu ei oleks. Ja neist kujukdest, palujate usu järele, woolawad kui jõgi haigete terweksaamised wälja: jalutumad käiwad, pimedad nägewad, kurdid kuulwad, need, kes almatud, saawad kinnitust. Palwe läbi nende kujukde ees saadetakse taewast rohkest abi neile, kes hädas ja kitsituses on ja mitmesugused heategemised elus.

Kuulgem näitufeks, mis üks muusika õpetaja iseenesest räägib. See sündis Moskwas aasta 14 eest. Ta elas üksnes oma töö waewaga, wara temal ei olnud. Jumala siise ta pea aegu ei uskunudki, oli aga nime poolest ristiniimene Korraga jäi tema kurdiks, mis pärast, sest ei wõinud aru saada. Siis hakkas ta arstidelt abi nõudma, Need arstidid teda kaua

aega, aga ei võinud midagi parata ja tegid otsuseks, et teda termeks teha võimalik ei ole. Tema töö pidi nüüd seisma jääma, ja waesus tuli täite. Viimaks ei olnud enam, mis suhu püüsta. Siis võttis ta nõuks ennaft ärauputada ja läks juba jõe kaldale, et ennaft wette lututada. See läks Iwersti palwe kojakesest mööda, kus imetegew Jumala Ema kaju sees on. Palwe koja ees oli suur hulk rahvast; senna toodi alles hilja aja eest tagasi imetegew kaju, mida kühugile majasse oli palutud tuua. Haigel ilmus korraga tahtmine ühes teistega siin palwet teha. Ta läks rahwa hulgast läbi, tegi südameliku hoolega risti tähte ette, heitis kaju ette põlwili maha ja andis temale suud. Siis sündis päris imetegu: haige, kes seeni ajani sugugi ei kuulnud, sai sellisamal minutil üsna termeks tema kuulmine tuli jälle tagasi ja ta võis jälle selgeste kõigetasasemat juttu ära kuulda. Pärast seda võis tema jälle oma tööd teha ja elas Jumalakartlikku elu. Omaft termeksaamisest tõutas ta wandega kõitidele rääkida ja laskis sellest ülespanna ühte ajakirja. (Современныя Известія 1880 г. № 213.)

Saagu seie veel jutustamine ülespantud ühest imeteust mitme teiste hulgast, mis Jumala Ema kaju läbi on sündinud. See imetegu sündis rikka ja kõrget sugu inimese peres ja temast sai korraga teada kõik Moskwa linn ja pärast ka kõik Wenemaa, sest temast oli teadus ülespantud mitmes ajakirjas. Krahwil Wladimiril N Kapnistil oli 15^{ne} aastane tütar üks aasta ja üks kuu aeg haige, ta käed ja jalad olid alwatud; ta ei võinud oma sõrmegi liigutada. Kõik krahwi perekond sõitis omaft mõisast maalt haige tütreka Moskwasse elama. Siin said haige juure kõigeparemad tohtrid kutsutud, aga nemad ei võinud haiged sugugi aidata ja viimaks seletasid, et tema haigust ei ole võimalik parandada. Pärast arstimist nelja kuu ajal, sõitis krahwi pere jälle maale, aga krahw ise jäi mõneks ajaks oma asja toimetuste pärast Moskwasse. Siin sai tema teada, et üks rikas mees suure raha eest enese juure ühes haige naisterahwa pärast Pariisi linnast kuulsa Brantsuse tohtri (Scharfo) kutsus. Krahwil tuli tahtmine, et Brantsuse tohter ka tema haiget tütat ülewaataks. Ta andis abikaasale teada, et see kõige perega jälle Moskwasse tuleks. Abikaasa hakkas enneft teele valmistama. Nende majas oli üks iseärnis

auustatam Jumala Oma kaju. Mitu korda oli juba tähele pantud, et selle kaju läbi imeteulised loub sündisid.

Jumalakartlik krahwi abikaasa tahtis selle kaju teele ligi võtta. Ta andis kaju haige tütre kätte, et see teda puhtaks pühiks ja südamelikult Jumala Oma paluks, et nende teekond heaste korda läheks. Tütar oli teises tuas. Korraka kuuldi sealt rõõmust hüdmist. Oma läks viibimata tütre juure ja nägi, et see kindlaste täis ja lahkestel läed välja sirutas. Kõik avaldasid rõõmsa meeleaga warsti oma tänu püha Jumalaemale Tema imetegema kaju ees. Pärast seda läks kõik pere ühes terveksaanud tütreaga Moskvasse. Suure rõõmuga võttis krahw oma terveksaanud tütre vastu; ta kutsus kohe kõik Moskwa tohtrid kokku, kes tema tüdrit olid arstinud. Need leidsid, et tütar kogunisti terve on. Teadus seest imeteust läks kõige linna sees laiale. Palju inimesi tulid uuesti ilmund imetegema kaju ees palvet tegema, ja mõned said siin samas omast haigusest terveks.

Ära unusta siis õigeusklik inimene oma palmetes Jumala Emalt abi paluda; sest inimese elus võivad alati igasugused hädad ja küsatused eite tulla; neist võib kind peasta kõigepüham Jumalasünnitaja. Ja kui so peale on mõni kimbatus tulnud, õnnetus ehk haigus sulle juhtunud, tõtta jälle Temalt abi saama. Tema hoiab kind iga häda ja haiguse ajal ja muudab so kurbust rõõmuse, Tema saabab kind õigele teele ja annab edenemist so tööle. Sest suur on tema vägi Jumala ees; Tema võib oma Poega meie eest paluda, et Tema miha meie pealt ära pöördka ja Tema armu meie peale saata. Kes on Pojale lähem kui Oma ja seda võtab Tema ennem kuulda, kui mitte Oma? Aga meie õigeusklike vastu on Tema armuline ja võtab nobeft kuulda meid.

Palvelitud laulud: Peasta ära oma julased kõigest hädadest, oh Jumalasünnitaja, sest peale Jumalat tõitame meie kõik Sinu, see tugema müüri ja eestpaluja juure.

Waata armuga minu ihu kurja tõbede peale, oh kõigist lauldud Jumalasünnitaja, ja paranda mo hinge haigust.

Oh Walitseja ja meie Lunastaja Ema, võta vastu oma kõlwatumalte sulaste palwet ja palu Seda, kes Sinust sündis; oh maailma Walitseja, ole meie eestpaluja!

„Need laulud on „Palweteenistuses,” mida peetakse, kui püha Jumala Emalt abi ja eestkostmist palutakse, ülespantud „Jumalateenistuse tundide raamatus.”

Suure armu pärast, mis rilas heldusest Jumala Ema on ristirahwale ülesnäitnud, suurte heategemiste eest, mis Tema nende heaks teeb, kes Temalt abi saama tõttwad, tõuswad Tema ette taewasse tänu heäled, lauldaske Tema auuks kiituse laulud, ja nõnda saawad tõeks Tema prohweetikud sõnad, mis Tema omas waimustud laulus oma püha sugulase Elisabeti kojas ütles: „Mõ waim on wäga rõõmus Jumala oma Õnnistegija pärast, sest Tema on waatnud oma ümmardaja alanduse peale; sest waata sest ajast kiitwad mind õnsaks kõige põlwe rahwas.” (Luul 1, 47. 48.)

Kiidu laul Jumalasiünnitaja auuks: Sinust sündind Poega laulubega auustades, kiidame meie kõik Sind, elawat templit, oh Jumalasiünnitaja, sest Jeesand, kes kõik oma käega ülespeab ja kes Sinu ihusse asus, pühitset ja ehitas Sind auuga ja õpetas So poole kõiki hüidma: Ole rõõmus, Jumala ja Sõna elukoda; ole rõõmus, kes Sa ülem oled, kui see kõige pühim paik. Ole rõõmus, Waimu läbi kullatud seaduse laekas; ole rõõmus elu wara, mis on lõpmata. Ole rõõmus, waga kuningate kalliskroon; ole rõõmus, kuningriigi kindel kaitseja müür. Ole rõõmus, Sina, kelle abil mõidutähed üles seatakse; ole rõõmus, Sina, kelle läbi waenlased maha langewad. Ole rõõmus, minu ihu arstimine; ole rõõmus, minu hinge pääsemine. Ole rõõmus, oh abielutundmata Bruut.

See laul on kirjutud „akawistis” püha Jumalasiünnitaja auuks. Seda akawisti võib ka Geesti keeles saada.

Imeline terweksaamine.

Kiri, mis on saadetud ajakirja „Dooni“ toimetusele.
Armuline herra, Redaktor!

Mina ei või ülesrääkimata jätta päris imetegu, mis minu peres on sündinud. Võib olla, et mitu inimest, kes usu asjade kohta uskmata meelt avaldavad, oma mõtteid muutvad, kui naad sest loust kuulda saavad, ja mõtavad hiiida, kuidas turjast waimust waenatud inimese isa hiiidis: „Jesand, mina usun aita minu uskmata südant (Mark. 9, 24.), ja saavad uskikuts.“

Selle (1899) aasta Novembri kuu 26. päeval hakkas minu teine poeg Konstantin fanget pea valu tundma ja ta valu pahema jalla sees; ihu soojus oli 39,9° kõrge, ja poisikene pidi woodise heitma. Valu jala sees läks aeg ajalt itka juuremaks. Juure lutsutud arst armas tõit haiguse tunde-märgid järele, aga ei saand selget aru kätte, mis haigus see pidi olema; siiski juhatas mõned arstirohud. Aga poisikese jala valu läks pääw pääwalt itka kangemaks, ja 1. Deisembril õhtu läks ta kõigesuuremaks, ja ihu sojus oli siis 38,8° kõrge; jalg ei annud enam liikuda ja poisite (kes väga kannatlik oli) karjus piinama valu pärast. Mina tulin aga alles koju ja nägin oma poja hirmust piina. Kohe hakkasin ma telefoni läbi tohtriga rääkima ja palusin, et ta tohtride konsiliumi (nõupidama) kofku kutsuks. Sell ajal tegi minu abikaasa kaua ja südameliku hoolega palwet (püha) kujukude ees, kelle hulkas ta püha Theodosiuse Tschernigowi Ülemapiiskopi kujuk oli, mõttis siis selle püha Ülemapiiskopi riide osa, mis meil oli, läks poja juure, palus ühes temaga püha Ülemat piiskopi ja pani selle püha riide osa tema pea padja alla.

Ta ei saanud veel teise tuppä minna, kui juba poja rõõmus hiiie kuulda oli: „Mamma, mamma! Minu jalg ei waluta enam, ta mõib liikuda!“ Ma tulin tuppä ja mind rõõmustas ta poja hiiidmine: „Papa, minu jala valu kadus just nüüd korraga ära: mamma pani püha Ülemapiiskopi Theodosiuse riide, meie tegime üheskõus palwet, ja valu kadus ära!“

Jhu soojus sai mõedetud, ja ta oli kuni 37,9° alanenud. Niisugune lugu ei pea mitte ülesrääkimata jääma, sest temas on selgeste Jumala armuline eesmure näha.

Wõite uskuda minu auupakkumist Teie vastu.

Wladimir Iwanowitsch Lihatschew.

Imeline tumma tütarlapse terweksaamine.

Armawiiri külas Rubani maakondas sündis tumma tütarlapse imeline terweksaamine. 8. Juunil 1900 aastal ütles üks 18. aastane Muhamedi usku olnud neitsi, pärast seda, kui tema üle püha ristmise sakrament sai ära tallitud, kõikide kuuldes, kes seal juures olid, et tema 12 aastat tumm oli olnud, aga Wene inimeste perekondas elades ja üks kord Kristuse üles tõusmise pühal teiste seas olles, hüidis tema kogemata häliste: „Kristus on surmalt ülestõusnud!“ ja sest tunnist saadil sai tema oma südametundmise poolest ristiniimeseks. —

Riia piiskopikonna viiekümne-aastase juubeli pääwa mälestuseks.

I.

Mõned teadused sellest, kuidas Pätlased ja Gestlased Riia maal Siget usku vastu võtma hakkasid.

Kui Riia maa Wene riigi valituse alla sai, hakkasid seie linnadesse Wene inimesed asuma; nii hästi nende kui ka sõda wäe tarwis said aeg ajalt siin linnades Sige usu kirikud ehitatud. 1800 aastal oli Riia maal Sigeusulisi inimesi 16826 hinge ja Kura maal 536 hinge, Riia maal oli 13 Sige usu kirikut ja Kura maal 2 kirikut. Need Siget usku inimesed olid enamast kõik sündimise poolest Wenelased ja elasid mööda linnasi. Sige usu inimesed ja kirikud olid Pihtwa piiskopi valituse ja juhatuse alla seatud.

1836 a. 14. Septembri kuu päawal sai püha Walitsewa Sünodi heatsarmamise ja Keisri Nikolai I. käsu järele Riia

linna abipiiskop elama seatud, selle valitseda Dige usu kogudus Viimi- ja Kura maal anti, aga need maad jäid Pihkwa piiskopikonnaga ühte. Esimeseks Riia abipiiskopiks sai piiskop Trinarh nimetud. Abipiiskopi elama asutamine Riia linna oli isearanis sellepärast ette võetud, et siin Wene inimeste hulkas ka palju röönda nimetud wanausulisi elas, see on: niisugusid inimesi, kes Dige usu kogudusest lahtus elasid; 1827. aastal oli neid siin ligi 8000 hinge; oli loota, et ülema hingekarjaste ligi-olemisel neid hõlpsamini võib dige teele juhutada. Aga Jumala eesmärgi juhatusel tuli piiskopile ootmata suur tegemine koguni teiselt poolt. Piiskopi Trinarhi ajal hakkasid Lätlased ja Gestlased tungivalt oma ihaldamist avaldama, et nemad Diget usku vastu tahtwad võtta.

1838—1840 aastatel oli Viimi maa kubermangus suur vilja hõikaldus ja nälg. Oma ajal ei olnud selle eest mure-
setud, et seda õnnetust tergitada. Inimesed, kes ei mõisnikude, ega kohalise valitsuse poolest puuduse pärast abi ei saanud, võisid nõuks omalt maalt Lõuna Wene maa kubermangudesse rälja rännata, rahwa seas läts jutt laiale, nagu oleks Keisri läst rälja tulnud, kelle järele kuhugil lõuna pool, Musta mere ääres, maad kõigile antakse, kes senna rälja rändawad. Niisugused juttud olid kuulda kõige esite Wõnnu maakondas ja Marienburgi ümberkaudu Läti maal. Talupojad hakkasid nende jutude järele ilma passita ja lubata igalt poolt Riia linna kofku wajuma, osalt selle nõuga, et abi paluda Viimi maalt rälja rändamiseks. Mitu tuhat inimest woolasid Riiga kofku; wõderaste majad olid talupoegi täis, mitmed võisid aset uulitsate ja linna platside peal. Kubermangu valitsus hakkas passita inimesi Riist rälja saatma nende elamise kohtadesse; aga kes vastu panid, said wägise sunnitud. Aga see ei mõjunud, nende asemele, kes rälja olid saadetud, ilmusid teised hulga, naad käisid tööda linna uulitsaid ja palusid kindral kuberneeri, tsiviil kubernerit, schandarmi pealikut ja teisi, et neid rälja rännata amitataks; aga neid ei võetud kuulda. Röönda oli siis esialgne liikumine Lätlaste seas räljarändamise pärast sündinud; aga Juuni kuus muutis see liikumine ennast koguni teist moodi. 9. Juunil 1841 a. läts üks räljast turnatud jelskond talupoegi mööda linna käies ja armu andeid pa-

ludes, piiskopi maja hoovi peale ja palusid tungimalt, et tema nende kõnet kuulda võtaks. Piiskop läks talupoegade juure välja, kuulis kannatliku meelega nende juttu, ühe tõlgi waral, andis iga ühele mõne krossi raha ja palutse leiba, ja siis seletas neile ära, et nende kaebduse asi Dige usu piiskopiasse sugugi ei puutu, ja et tema ei ole mitte talupoegade välja rändamise pärast ametisse pantud; wiimaks andis piiskop Trinarh talupoegile nõu koju minna, oma tööd teha ja mõisnikude sõna kuulda. Jutt sellest, et piiskop talupoegade hulga nii lahkeste vastu oli võtnud, läks rutuste maa inimeste seas laiale ja nende hulgad hakkasid itka sagedamini piiskopi majasse tulema. Piiskop awitas ja jägas armuandeid nii palju kui temal võimalik oli, aga alati kinnitas tema neile, kes tema juure tulid, et tema üksnes Koguduse teener on, et tema ei või ja ei pea niisuguseid asju talitada võtma, mis ilmliku walitsuse päralt on. Armuandeid saama tulles, hakkasid talupojad piiskopile ka kirjalikku palweid ette kandma, mille sees nemad kõige esite soowimist avaldasid, et välja tahiwad rännata, aga siis ka, nagu kõrwalisest asjast rääkides, avaldasid, et nemad tahtwad Digesse usku minna. Niisugusid palwefirju sai piiskop 2. Augustist kuni 30. Augustini 30 tükki mitme tuhandete hingede kätte ja saatis kõik need palwefirjad püha Walitseja Sünodi proturöri krahwi Protasfowi kätte, kes naad sisemiste asjade ministeriumisse saatis, mis sell ajal krahwi Stroganowi walitsuse all seisis. Kohaline Viimi maa walitsus hakkas nüüd hoolega selle eest muretsema, et piiskop mitte ei peaks talupoegi jutule võtma, waid peab neid ilmliku walitsuse juure saatma. Selle peale kostis piiskop, et tema oma üksi talupoegade eest kinni ei või panna, kui selle kohta mitte iseäralist teelmist walitsuse poolest ei tule, sest see tähendaks omal wolil ja ilma nähtawata tarwisolemist ühte oma kõigesuuremaist kohustest täitmata jätta, mis amet ja koht tema peale paneb, aga tema juure tulijaid inimesi ilmliku walitsuse juure saata arwab üle aru olevat, sest et nemad tulewad tema juure siis, kui naad juba ilmliku walitsuse juures on olnud (2 ametlik piiskopi kiri, kirjutud 27 Juunil 1841 a. № 8931). — Pärast niisugust wastust kubermangu walitsus, kes talupoegade liitumise peale, kui määsamise peale waatas, arwas määsamise

lülis piiskopi Irinarhi ja tema walitsuse al olemate waimulikku seisuse inimeste tegemist. Seda sugust kaebust saadeti ülesma Riigi walitsuse kätte. Keisri poolest anti piiskopile luba niisugusid palwefirju wastu wõtta, kus ülespäämis Digeisse usku wastuwõtmisest palwe oli. Kui piiskop Lätlastele seletas, et Diget usku wastu wõttes ei pea maapealiste headuste peale lootma, wastasid need nii kindla meelega, mis teda wäga imestlema pani: „Kui Keiser tahab, et meie oma endiste kohtade peale peame jääma, siis jääme rahuliste, aga siiski tahame meie usu ja usu kombete poolest Wenelasteks saada.“ Kaebused mis Irinarhi peale tõsteti mõjusid wiimaks ni palju, et Peterburis ette wõeti piiskoppi Irinarhi Riiaist ära saata. Irinarh sõitis wälja Pihkwasje 12. Oktobri kuu pääl 1841. aastal, kel 10 õhtu. Sell samal ajal said wäljasaadetud ka preestrid Pogonäew ja Jassanow ja kohtu alla antud. Nemad said digeks mõistatud ja said Peterburis kirikute peale jälle ametisse. Pärast Pihkwasje jõudmist anti Irinarhile elu kohaks Pihkwa Petscheri mis klooster. Siin kirjutas tema wastused küsimiste peale, kohtuliku üleskuulamise poolest temale ette pandi. Tema tunnistas armudega töeks, et rahutu oled ja liikumine talupoegade seas, armatakse kirikliku walitsuse tegemisest süündinud olemad, palju mis ennem hakkas, kui nemad sellega kokku juhtusid ja et selle liikumise põhjaks on ühelt poolt nälg ja waewaline talupoegade oled ülespidamise poolest, teiselt poolt nende usu elulised nõudmised. Piiskop tunnistas silmanähtawalt selgeks, et kõil kaebused dige usu waimuliku amet-meeste peale, et nemad rahwast amatelemad, põhjuseta on. Kui püha Walitseja Sünodi oberprokurör need teadused kätte sai, pani tema Keisri Herrale ette, et dige usu waimuliku seisuse meeste tegemine, üleskuulamise järele, auus ja dige on olnud. Nõnda sai seeford Wiimi maa talupoegade liikumine Dige usu wastuwõtmisest tatistud ja ülski neist ei saanud Dige usu Roguduse liikmeks wastu wõetud.

Digeks mõistatud Irinarh sai Keisri käsuga peale Woronezhi piiskopikonna abiapiiskopiks nimetud. Pärast oli tema Ujemaks piiskopiks Rischinemis (1844 a. — 1858 a.), Ramenets-Podolakis (1858 a. — 1863 a.) ja wiimaks Riisanis (1863 a. — 1867 a.). 1867 aastal 27. Augustil wõttis ta ennast walitsuse ametist oma waese terwise pärast lahti ja elas wiimised

kuumefond eluaastaid Käsjanis Kolmainu kloostris. Siin suri tema pärast lühikest haigust 25. Septembri kuu päeval 1877 aastal ja sai maha matud, 27. Septembril, oma tahtmise järele sellesama Kolmainu kloostris pea kirikusse. Tema surnud ihul ei olnud enne matmist sugugi mädamenise märki juures, ehk ta küll rinna weetõbesse suri. Tema kahmatond nagu oli enam magama uinunud, kui ühe surnud inimese nagu.

Oma mõistuse ja elu viiside poolest oli piiskop Grinarh üks tähtjas selleaegne inimene. Tema oli tähtjas usu teaduste tundja ja mõistis mitu keelt. Tema on suur hull jutlusi kirja pannud. Kuhu tema oma wara andis, see on tema oma hinge teadaw saladus; pärast surma ei jätnud ta midagi wara järele; aga enese tarwis pruukis ta elu ajal väga vähe.

Grinarhi asemele sai Riiga abipiiskoppiks piiskop Filaret nimetud; tema jõudis Riiga 21. Juunil 1842. aastal. Keisri Herr Nikolai Pawlowitsch mõttis teda enne Peterburist ära sõitmist jutule ja ütles, et ta Riigas ettewaatlikult ja ilmsiku walitsusega ühes nõus oma ameti toimetused toimetaks. Kolm aastat elas piiskop Filaret Riigas vaikist elu, tegi teadusliku kirja tööd, mis ta väga armastas, ja toimetas oma piiskopikonna asju. Pärast seda algas 1845 a. jälle suur talurahwa liikumine Dige usu wastumõimiseks.

Detsembri kuus 1844. aast. ei antud luba Lätlastele, kes palwemeeeste seltsist olid, Riia linnas ühes üüritud kortris kous-olemist pidada. Nemad, kõiki 120 inimest, kui küsiti poolt omale laitemist ei leidnud, lasksid oma wõõrmiindri ja wanema, Dawiti Balodi eesjuhatusel, 24. Januaril 1845 a. palwe kirja piiskopile Filaretile ette, et naad Digesse usku minna tahtwad; selle juures awaldasid naad seda soowi, et neile iseäraline kirik saaks ehitud, kus Jumalateenistus Läti keele peetud saaks, et senna mõiks oreli seadida ja pingid istuise tarwis, ja et luba antaks kõige rahwale kirikus palweid laulda. Kui piiskop aratundis et naad seda puhtast südamest tahtwad, ütles ta neile, et Jumalateenistust Läti keele pidada mitte keeldud ei ole, aga et Dige usu seaduste järele oreli kirikus ei lubata pidada, pingid mõiwad kiriku seinte ääres olla nõrkade ja haigete tar-

mis, mõis ka üleüldine palmete laulmine olla. Palvemehed pidasid selle wastuse üle terve kuu aega aru, ja siis 101 inimest andsid kirja ette, kus sees avaldasid, et nemad walmis on Õiget usku wastu võtma ja ei nõna ei orelit, ega pinki. Teised 11 inimest andsid ühe teenistusest lahti lastud soldati hooletas piiskopile palmet ette kanda, et nemad Õiget usku wastu võtta tahtwad nende sama tingimistega, Balti maade kindral kuberner saatis Märtsi kuu algusel 1845 a. krahwi Orłowi läbi teaduse Peterburisse et 11 Luteruse usulist Riia kodaniku tahawad Õigesse usku minna. 12. Märtsil 1845 a. sai Keisri käst antud, kelle järele luba anti Õige usu Rogudusega neid ühendada, kes jeda palusid, Õige usku minemise keelmine nimetadi Riigi seaduste wastalise olewat ja anti luba Õige usu Jumalateenistust Läti keele pidama hakata ühes Riia Õige usu kirikus. See Keisri käst, mis Balti maade talupoegadele sai wälja kuulatud, tegi Õige usu wastu võtmisele tee lahti, ja 25^{ma}st Märtsi kuu pääwast saadid hakkasid piiskopi Jilareti juure talupojad tulema, et oma soowi avaldada, et nemad Õigesse usku minna tahtwad ja et Riia politsei juures olemisel läbi katsutud saada, et nende ettemõtmine puhtast südamest on, ilma kawolufeta. 21. Aprillil 1845 a. talitas piiskop kathedralli kirikus, nüidsees Õigeusuliste Gesti laste kirikus, hulga rahwa juuresolemisel, püha salwimise sakramenti 10 inimese üle, kes esimesed olid oma soowimist üles andma, et Õiget usku wastu võtta tahtwad.

Sellamal ajal nimetas Keiser Nikolai Pawlowitsch Riia kindral kuberneriks Golowini ja käskis Õigesse usku minemise tarwis juhatused ja abinõud seädida, et see asi õigel wiisil edasi läheks. Selle käsu täitmiseks olid juba Aprili kuus kaks juhtkirja walmis kirjutud ja Keisri poolest 25. ja 26. Aprillil finnitud: üks piiskopile Jilaretile ja teine kindral kubernerile. Juhtkirjas piiskopile oli ülespantud, ei õige usu preestrid, teiseusulistega Õige usu õpetusest kõneledes, peawad üksnes usu asjuft ja ristit usu eluwiisidest ja truudusest Keisri wastu rääkima, et usu asi ei pea mitte teiste asjadega saama ühte segatud, — ja peawad seletama, et Õige usu wastuwõtmine mitte nende wastastiku olekut mõisnilute kohta ei saa muutma, waid üksnes kiriku õpetajate kohta, orjusest ja maksudest nende kasuks wabaks tehes. Pärast jeda, kui preester saab teiseusulise inimese nõu

Digesse usku minna läbi katsunud ja äratunud, et see tõsine ja puhtast südamest on, ühendab ta seda inimest Dige usu Kogudusega, siis kui tema käest kirjalik tunnistus on saadud, et tema Diget usku vastu võttes midagi ei looda saavat, mis vaimuliku usu asjale võeras on. Selle tunnistuse andmise juures peab olema linnades valitsuse ametmees, maal walla valitsuse ametmees. Suhtkirjas kindral kubernerile oli ka veel see ülespantud, et ühelgi kohalikul valitsusel digust ei ole ülemat Riigis olevat usutunnistust vastu võtta teelda, ja et need, kes tahtvad Diget usku vastu võtta, ei pea selle pärast enesele iseäralisi maapealsid headusi ootama, vaid peavad oma südametunnistuse ja usu järele seda tegema.

Aprili kuu lõpulolid juba 28 inimest püha salwiga võitud. Selle sama kuu lõpul awas piiskop Jumalateenistuse lühikeste jutlustega Lätikeele, Pokrowski kirikus Riigas. Digesse usku heitnud palwemeeste seltskonna preestriks sai Jakob Mihailow seätud, kes Läti keelt mõistis, ja köstriks sai Dawid Balob nimetud.

Keisri sõna, et iga üks Liivi maal võib Diget usku vastu võtta, sai teadawaks nädali kolme, nelja pärast mitmes Liivi-maa kreisis. Riiga hakkasid talupojad kogu tulema kõige esite Pihkwa ja Witebski rajadelt oma soovimist awaldama, et Digesse usku tahtwad minna. Mai kuus oli juba 50 inimest Dige usu Kogudusesse vastu võetud. 9. Juunil hakkasid talupojad Wõru linna preestri juure kogu tulema. Kaeduse peale, et talupoegade käimine Dige usu preestrite juure võib suwist põllutööd takistada, lastis kindral kuberner mööda mõisafid kuulutada, et 1. Septembri kuu pääwani talupoegade vastu võtmine, kes Dige usku minna tahtwad, saab seisma jäetud. Septembri kuus hakkasid need, kes Diget usku vastu tahtsid võtta jälle Riiga ja Wõrusse ilmuma, ja peale selle veel Jurjewisse ja Rabinasse. Oktobri kuu hakatusel oli mööda waldasid juba 2000 mimest kes oma soowi olid awaldanud. 2. Oktobril hakkasid talupojad Mustwe alemisse ilmuma. Jurjewis hakati 6. Detsembril püha salwimise sakramenti nende üle talitama, kes nõuks olid võtnud Digesse usku minna. Sellamal ajal saatis püha Walitseja Sünod Pihkwa piiskopi

maakonnast kolm preestrit, ühes löftritega, kes Eesti keelt mõist-
sid. Ja et paremini preestrid Eestiaste ja Lätlaste tarwis
ametisse walmistada, sai Riia linna seitse Pihkwa seminari
kooli kassanditu kutsutud, kes seal Balti maa rahwaste keelt
õppisid. Et Digeusuliste arm mõnes Liivi kubermangu kreisis
juba suureks läks, hakkas piiskop Filaret kindral kuberneriga
selle üle nõu pidama, kuidas kihelkondade piirid seadiba ja kus
kohtasi wõtta Dige usu kirikute ehitamiseks. Oktobri kuu
28. päew. hakati Dige usu soowijaid Jakobstatis ja 5. Novembril
Wõnnu linnas Läti maal vastu wõtma. Novembri algusel,
oli juba 6000 inimest Dige usu Kogudusesse vastu wõetud.
Üleüldse wõtsid 1845 a. Diget usku vastu 4564 Lätlast
ja 9870 Eestiast, kirikus läia wõtsid nemad Riigas, Jurjewis,
Wõrus, Pärnus, Puresaares, Wõnnus, Mustwe alewis, Nina-
küläs ja Räbinas.

Jaanuari kuus 1846 a. sõitis kindral kuberner Peterburisse,
kus Keiser teda jutule ette wõttis: Pärast seda ilmusid sell-
samal Jaanuari kuul mitmed Keisri Herra armulikud käsud:
Keisri käsu järele pidi enne kirikute ehitamist Jumalateenistuse
tarwis ajutised kohad antud saama, linnades kahe nädali ajal,
maal ühe kuu ajal, oli kästud koha walisemist Digeusu kirikute
tarwis lõpetada, kirikute ehituse Liivi kubermangu ehituse
komisjoni hooletks anda, raha püha Walitseja Sünodi walitjuse
all olewaist summadest wõtta, 25 kirikut ülesehitada, aga
edesapiidi kirikute ehitust Püha Walitseja Sünodi hooletks anda,
oli kästud ajuti kirikute tarwis kortli hooned anda. Digeusuliste
matmine Euteruse usu furnu aedades oli Keisri käsu peale
lubatud, Dige usu kirikute juures pidi igas kihelkondas kihel-
konna kool saama asutud.

1846 a. sündis liikumine Dige usu poole suure wõimuga
Pärnumaal; Webruari kuus sai Jumalateenistus Eestiaste
Digeusuliste tarwis awatud Sangastes ja Bõltšamaal. Juuli
kuus sai Saaremaal preestri juures 1000 inimest ülestirjutud,
kes Digeusse usku minna tahtsid.

Eht küll mitmesugused langed talitused, osalt walusad
talitused Digeusu wäljalautamise juures ette tulid nende
poolt, kellele see wäljalautamine soowitaw ei olnud, siiski

ühendasid ennaft Digeusu Rogudusega 1845 ja 1846 a. jooksul enam kui 100,000 inimest, ja sai 72 tihelkonda asutud.

Balju oli muret ja tegemist piiskopil hingekarjatsel, et uuesti maastumõdetud Dige usu Roguduse liikmetele preestrid muretseda, kes nende teelt mõistaks, kirjutud ehitada, Jumala-teenistuse raamatud Läti ja Eesti keele ümbertõlkida, küll tundis tema südame valu ja walas filmapiisaraid oma waimuliku karja wawalist olekut ja mitmesugust kurbdust nähes. Detsembri kuus 1846 a. oli Filareti sõnade järele Liivi maal juba 70 preestrit. Tema soowis enesele kaastöölisi ka Ülema waimuliku kooli kaswandikudest, iseäranis Moskwa waimulikust Akademiast, kus tema ise õpinud oli. Tema soowimine sai täidetud. Peterburi Akademiast tulid Riiga kolm kaswandikku ja Moskwa Akademiast esitles kaks: Nasarewski ja Warnitski, ja pärast 1848 a. meel wiis kaswandikku, nende hulgas Wassili Karelin, kes pärast munga põlmes Benjamini nime kandis ja Riia piiskopiks oli, ja Joann Pospelow, kes Wolmaris preestriks oli, kellest kirjutud raamat: „Õpetus Dgeft usust“ ka Digeusulistele Ehtlastele wäga tuttav on ja kasu toob; tema on nüüd Kostroma Kathedraali kiriku protojereiks. Ei waimuliku ameti mehi walmistada, mõiles piiskop Filaret juba 1845 a. selle peale et Riia linna waimuliku kooli asutada, ja tegi ka kooli põhjuskirja walmis, selle pea-mõtteks see oli, et mitmest rahwa soust kooli lapsi üks teisega tutwustada ja sõbrustada ja Wene keeles neile õpetust anda. Keisri poolest sai see põhjusliri 11. Webruaril 1846 a. kinnitud ja Keiser Nikolai Pawlowitsch kästis Riigas wiieklassilise waimuliku kooli, kuhu aastase kursusega igas klassis, asutada. See kool sai awatud 1. Septembril 1847 a. Esimeseks uuest asutud kooli rektoriks (walitsejaks) nimetas Filaret protoierei Wladimiri Nasarewski, keda Moskwa Mitropolit kuulus Filaret pärast õpetuse lõpetust Riiga saatis. Tema oli kõigelahe piiskopi Filareti sõber, nõuandja ja abiline; tema hooletis said kõigeraaksemad toimetused talitada antud; tema oli Riia Kathedraali kiriku warahoidja ja wäsimata jutluspidaja.

Nõnda läks siis Dige usu walguš Jumala abil ikka suuremaks. „Kõik mis siin seie ajani on Dige usu kasuks tehtud,

kirjutas piiskop Jilaret Oberprokurörile Protassowile, on üksnes Jšsand teinud."

Suure töö ja mure läbi väsistud ja nõrgendud, hakkas piiskop Jilaret Riiaist äraminemist soovima ja paluma. „Minu termise lugu on teile teada, kirjutas ta Protassowile, pool teise aasta ajal on ta katkestud kurvaetuste ja kartuse läbi, mis mul enne tundmata olid . . . Saagu siis ta natuke puhkamist antud . . .“ Piiskopi Jilareti tahtmine sai täidetud, teda nimetadi Harkowi piiskopikonna piiskopiks, ja 30. Novembril 1848 a. sõitis tema Riiaist ära oma nime päämaeel, teda saatfid protoierei Nasarewski, Riia praost Th. Warnitski, Aleksandri Newski kiriku preester Wereschtschagin ja Pokrowski kiriku preester J. Mihailow. Nime pääwal oli tema Kokenhusenis oma wenna poja, preestri J. Gumilewski juures. Siin sai palwe peetud enne teele minemist ja siis jätis ta oma kaastöölisi Jumalaga ja sõitis edasi. „Preestrid saatfid mind libeda filma pisaratega, kirjutas Jilaret, 2 Detsembril, Ülema piiskopile Innocentiussele . . mul on neist hale meel, wäga hale meel, . . . Saatu ja juhatagu Jšsand Jše oma püha Rogudust . . .“

1857 a. sai Jilaret Ülemapiiskopi nime; 1859 a. nimetadi teda Tšchernigowi piiskopikonna Ülemaks piiskopiks. 1860 a. oli Riewis kange kolera haigus, see tungis ta Tšernigowi kubermangu sisse. Jilaret mõttis ette oma maakonda üle waadata, ehk küll temale nõu anti see teekond ette võmata jätta. „Küid ma tunnen, et mo tee käik õigeaegne ja kasulik on, kostis tema, rahwas on kartust täis, temasse peab julgust äratama.“ Selle armu teuga lõpetas ta oma elu pääwad. Tee peal jäi ta kolerasse haigeks ja suri ära Konotopi alewis 9. Augustil 1860 a. Surnud piiskopi ihu wiidi Konotopist Tšchernigowi linna; arwamata hulk rahwast saatis teda 180 werstapikkuse tee peal ja kiriku teenrid saatfid seda ristikäigudega ühe kiriku jurest teise juure. Eane Tšchernigowi linna jõudmist astus rahwas hobuste asemele furnu kiristu wankri ette ja wiis linna. 19. Augustil pärast matmise teenistust wiis rahwas jälle nõndasamote furnu kiristu wankri linnast wälja Kolmainu ja Elia kloostrisse, kus piiskop Kolmainu kiriku altari alla maetud sai.

Ülempiiskop Filaret on neist kõigetähtsamatest Wene Dige usu Koguduse waimulikudest kirjameestest; tema on suure hulga kirjalikta töösid walmistanud, iseäranis niisugusi, kellel ajakooline sisu on. Suuremaid kirjatöösi on tema kuusteistkümmend ükki kokkupanud. Töötegmine teaduslikul põllul oli temale nii armas, et ta tundigi ei tahtnud ilma tööta olla. Sagedaste harkas ta ööse, wõttis küünla, läks raamatu lambriese wõttis raamatu ja istus tööse. Aga oma kirja töö juures oli ta siiski väga hoolas ja tähelapanelil oma walitsuse toimetustes. Kõik kaebused, kõik palwekirjad wõttis ta oma kätte waadata; ta uuendas kloostrid ja kirikuid, ehitab koolisi, asutab tüükikoda, kiriku küünalde wabrikut, kuulab ise järele, kuidas usu õpetust koolides õpetakse, asutab kihelkonna koolisi, kannab hoolt kirikuteenrite ülespidamise eest, peab sagedaste Jumalateenistust, kedagi ei jätta ilma omaist õpetlikust sõnest. Oma elus oli ta lihtwõltsiline ja väga wähega rahul. Naht sohwa, prostoi laud, suur hunil kirjutud ja kirjutamata paberit, kirjutse nõud ja laua otša peal klaas tee-wet, need olid ta tua asjad. Kiriku teenrite läest nõudis ta tungiwalt kohuste täitmist, aga oli ta heldehüdameline nende wastu, armastas neid südamelikult ja arwas nii palju kui wõis. Oma hea südame pärast ei korjanud ta wara, ja oma wara wastele jägades, ei jätnud pärast surma midagi järele. Iga Liturgia Jumalateenistuse ajal walas ta hārda meelega silma piisjaraid. —

Filareti asemele tuli Riiga, 7. Detsembril 1848 a., Kowno linna piiskop Platon, Witawi piiskopikonna abi-piiskop. Warsti pärast seda sai Riias iseseisaw piiskopikond sisse seatud. 1850 a. oli Wiimi ja Kura maal juba 146183 Digenusulist inimest ja nende jauls 117 kirikut. Juba piiskop Filaret palus, kui alles Riigas oli, ülemat kiriku wolitsust, et Wiimi maal iseäraline piiskopikond saaks asutud. Tema kirjutas Eünodi liikmele Cherssoni piiskopile Innozentiussele. „Kui minult oleks küsitud, mis on kõige enam tarwis Dige usu kasuks Wiimi maal, siis ütleks ma kõige esimene asi, mis tarwis on, see on, et iseäraline piiskopikond saaks sisse seatud. See abinõu on nii tähtjas, et kui seda weel ei ole lōrda saadetud, siis ei ole weel kindlat alust pantud kindlale lōrrale ja takistamata asjade toimendusele.“ Niisuguse arwamise järele, mida pärast omalt

poolt ka piiskop Platon kinnitas, ja selle peale maadates, et Dige usu Rogudus Riigi serwas ni jõudsalt edenenud, arwas Püha walitseja Sünod heaks wäga kasulise ja ajatohalise olewat Riigas iseseiswa piiskopikonna siäse seadida. 1. Märtsi kuu pääwal 1850 a. kinnitas Keiseri Herrä Nikolai Pawlowitsch seda Püha Walitseja Sünodi otsust, mille järele iseseisaw Riia piiskopikond pidi 1. Juulil 1850 a. awatud saama. Enne seda, 21 Aprillil, sai piiskop Platon Ülemaks piiskopiks nimetud ja tema awas iseseiswa Riia piiskopikonna 1. Juulil. Warsti sai ka waimulik konsistorium siäse seatud. 1. Oktobril 1851 a. sai waimulik Seminari kool awatud. Riia piiskopi walitsuse alla said Wiimi ja Kura maa, mis seni ajani Pihkwa piiskopikonnaga ühes olid. 1865 a. sai ka Töllinna kubermang Riia piiskopikonna juure arwatud.

Sel (1900) aastal sai 50 aastat sest ajast täis, kui Riia piiskopikond sai awatud. Waatame kuidas selle aja sees Dige usu Roguduse liikmete arv on aeg ajalt kaswanud.

1826 a.	oli Riia abi	piiskopikonna	maades	13,000	inimest.
1850 a.	oli Riia	piiskopikonna	maades	140,000	"
1860	"	"	"	183,000	"
1875	"	"	"	190,000	"
1877	"	"	"	194,000	"
1887	"	"	"	205,000	"
1895	"	"	"	242,000	"
1900	"	"	"	262,575	"

Riiaid on Riia piiskopikonnas (eparhiaas) 272,219 Dige usulist inimest, 196 kihelkonda, 241 kirikut ja palvemaja, 655 waimuliku ametmeest ja kiriku teenrit, 488 Dige usu kooli; neis on Dige usulisi õpilasi 18090. Riia waimulikud koolid ja Seminaris õpiwad 355 kaswandiku. Riia piiskopi maakonnas on 1 meessterahwa klooster, 3 naessterahwa kloostrit ja 11 wennaaste seltsi.

Tuletame ka meele Dige usu Roguduse piiskopisi, kes meie maal Dige usu tarja üksteise järele on hoidnud ja juhitanud.

Ülempiiskop Trinarh . .	1836 aastast	1841 aastani.
Ülempiiskop Filaret (I.) .	1842	1848
Mitropolit Platon . . .	1848	1867

Piiskop Benjamin . . .	1867	"	1874	"
Piiskop Serahwim . . .	1874	"	1877	"
Piiskop Filaret (II.) . .	1877	"	1882	"
Ülempiiskop Donat . . .	1882	"	1887	"
Ülempiiskop Arseni . . .	1887	"	1897	"

1897 maist aastast saadil on Riia piiskopikonna Ülemaks Hingekarjatsels Riia ja Mitawi Piiskop tõrgestpühitsetud Agahwangel.

Tänagem siis Jumalat ja olgem rõõmsad, Õigeuslised, et see püha Rogudus, kelle liikmed meie oleme, nõnda silmanähtawalt selle wiiekümne aasta ajal on kaswanud ja kosunud; olgem rõõmsad, et meie püha Apostliku Roguduse lapsed oleme, kelle hingekarjatsed oma waimuliku meelewolla ja ametiäse pühitsuse Apostlite käest on pärinud ja selle meelewolla järele meile Jumala armu andeid jägawad, ja kelle liikmed niihästi elawad, kui surunud elawa armastuse sidemega on ühendud ja palwetega üksteist awitawad ja tööetiwad.

Olgem ka rõõmsad selle pärast, et meie Õige usu läbi kõige kindlama waimuliku sidemega suure Wene isa maa poegadega, Wene Riigi suure perega, oleme ühendud.

II.

Riia piiskopikonna 50-aastase juubeli pääwa pidud Riia linnas.

1900 a. 1. Juulil sai 50 aastat sest ajast täis, kui ise-
seisaw Riia piiskopikond sai asutud; aga pidud selle tähtsa rõõmu
pääwa mälestuseks said siigise 30. Septembril ja 1. ja 2. Okto-
bril ärapeatud, sest et Juuli kuus palju inimesi linnast lahku-
wad ja muial puhkamist ja terwise kinnitust otsiwad ja ka kõil
koolid sell ajal lahti on.

29. Septembril jõudis Riiga pidu päiwiks kõrge wõeras,
Kasani linna Ülempiiskop Arseni, kes 10 aastat meie
Ülemaks hingekarjatsels oli ja nüüd Riia linnas Õigeusliste
rõõmust osa wõtta soowis. Teda wõeti kathedraali kirikus süda-

melikult vastu. Riiga jõudis ka teine kõrge mõeras, Grodno linna piiskop Joakim, kes enne Riia Waimulikku Seminari kooli õpetajaks ja mõne aasta tema walisfejaks oli olnud.

Siinene pidu pääw. Surnute mälestuse pääw. Öhtu 30. Septembri kuu pääwa eel said Riia linna kirikutes surnute mälestuse palwetega ühendub kõigeõõline Jumalateenistus peetud ja 20. Septembril Liturgia ja surnute mälestuse palwed (panihida) ärapeetud. Surnute mälestuse palwetes paluti Jumala hingama läinud Reisrite Nikolai I., Aleksandri II. ja Aleksandri III., Ülema hingekarjaste mitropoliti Platoni, Ülema piiskopide Trinarhi, Filareti (I.) ja Donati, piiskopide Benjamini ja Filareti (II.) eest ja ka siit elust ära läinud Riia piiskopikonna hingekarjaste eest ja kõikide puhkama läinud inimeste hingede eest, kes Dige usu Koguduse heaks meie maal hoolt olid kandnud.

Jseäranis tähtsal ja suurel wiisil sai see surnute mälestus Peetri-Pauli kirikus, endises pea-kirikus, nüidises Digeusuliste Gestraste kihelkonna kirikus, ärapeetud, kus Riia piiskopid Benjamin ja Filaret (II.) maetud on. Liturgia teenistust pidas siin Grodno piiskop Joakim, teenistusest wõtsid osa Riia Aleksei floostri arhimandrit Innoentii, katedraali kiriku protoierei Pliiss, Saaremaa praost Rehema, katedraali preester Leismann ja teised. Kirikus olid Seminari ja waimuliku Kooli kaswandidud, ja hull rahwast. Jutulust pidas Nikolai kiriku preester Wahrameiew. Jutuluse põhjuseks olid need Püha Kirja sõnad: „Mõtelge oma juhatajate peale, kes teile Jumala sõna on rääkinud, pange tähele nende elu wiisi otse, ja läige nende usu järele. (Ebr. r. 13, 7.) — Pärast Liturgia lõpetust tulid altariist wälja kesi kirikusse kõrge koha peale Ülemapiiskop Arseni, Riia piiskop Agahwangel ja Grodno piiskop Joakim; nende ette astusid paremale ja pahemale poole kahelordsesse reasse arhimandrit, protojereid ja preestrid, ligi 40 inimest, nende hulgas Riia linna preestrid ja praostid, kes pidu päiwiks piiskopi maakonnast Riiga olid kofku tulnud; piiskopide selja taha astusid reasse diakonid; ja siis algasid härdad surnute mälestuse palwed. Panihida ajal niisama kui ka Liturgia ajal laulsid piiskopi lauljad. Wäga südantligutaw oli wastulaulmine, kui kõik see waimuliku kirikuteenrite koor ja lauljad kordamisi laulsid: „Bäse

puhata, oh Issand, oma sulaste hinged," ja siis esimesed: Au olgu Issale ja Pojale ja Püha Waimule, ja lauljad: nüüd ja ikka ia igaweste. Amen.

Teine püüu pääw. Waimuliku rõõmu ja tänupalwe pääw.

1. Oktobri kuu pääwa eel õhtu, Laupäawal õhtu, kella 5—6 ajal wiidi ristikäigu saatusel püha imetegew Jumala Ema tuju, mis Pihkwa Petscheri kloostrist kuuts ajaks Riiga oli toodud, Kolmainu kloostrist kathedrali kirikusse, sest ristikäigust wõtsid osa ka praostid, kes Riiga kottu olid tulnud. Siin kirikus sai siis Rõigeööline Jumalateenistus peetud, mida Kasani Ülempiiskop Arseni talitas, ühes temaga pidasid teenistust Petscheri kloostri arhimandrit (ülem) Methodius, kathedrali prototerei Pliss, kathedrali warahoidja preester Zeismann ja Riiga tulnud praostid.

1. Oktobril, Pühapäawal ja Jumala Ema kaitsemise pühal sai Liturgia teenistus Katedrali kirikus aruandajal wiisil nühipidalikult ärapeetud. Jumalateenistust talitas Kasani Ülempiiskop Arseni ühes Riia piiskopi Agahwangeliga ja Grodno piiskopi Joakimiga. Jumalateenistusest wõtsid ka osa arhimandrit Methodius, arhimandrit Innoçenti, Seminari rektor prototerei Aristow, Mitau kiriku prototerei Ruschentsew Jurjewi ülikooli prototerei Tzarewski, katedrali preester Zeisman ja mõned Riiga tulnud praostid. Kirikus oli palju kõrgeid ametmehi, ja ülemaid, ja palju rahwast. Piiskopi koorist, waimuliku Seminari ja waimuliku Kooli kooridest ja teiste koorite lauljatest kottu ühendub koor laulis selle tähtsa Jumalateenistuse juures väga kauniste. Jutlust pidas Riia praost Beresti. Tema jutustas selle lou ära, mille mälestuseks Jumalafünnitaja püha on seatud ja nimetas hulga imetegusid, mis Jumala Ema oma imetegewa kujud läbi rohkest wälja on walanud, nimetas ka et tema ka Balti maale ja piiskopikonnale oma heategemisi on awaldanud. — Sell ajal kogusid ristikäigud kõigist Riia kirikutest katedrali kiriku ette. — Pärast Liturgiat algas kott kirikut tänu palweteenistus Issandale Jumalale. Palwet pidasid kolm Ülemat Hingelariast, temast wõtsid osa kõik Riiga kottutulnud ja Riia linna waimulikud kirikuteenrid. Pärast seda kui Ewangeliium sai loetud algas üleüldne ristikäik Petri-Pauli kirikusse; selle saatmisel sai imetegew Jumala Ema

kuju viidud. See ristikäik oli üliwäga suurewiisiline ja püha-
pidulik. Ses lätsid rida rida järelerongis Riia kihelkondade koolide
weikesed õpilapsed, tütarlapsed ja poisikesed, oma õpetajatega, siis
waimuliku Kooli kaswandikud, siis mõned gümnaasi- ja real- koolide
õpilased ja siis Waimuliku Seminari kooli kaswandikud, siis wiidi
palju püha kujukid ja kiriku lipusid, mis siin Riia kirikutest kous
olid, siis läks ühendud laulu koor. Siis sai viidud Imetegew
Jumala Oma kuju kõrgele üle rahwa tõstetud, nõnda et
teda kõik mõisid näha; teda kandsid kõstred. Selle järel
lätsid diakonid, siis lätsid rongis preestrid, protojereid
ja arhimandritid, ligi 50 inimest, siis astusid kahekesi kõrwu
piiskopid Agahwangel ja Joakim, ja nende järel astus Ülem-
piiskop Arsenii. Kõige tee peal ulitsate ääres oli sõda-
mäe jäud ridastiku seisma seatud, nende juures kohati muusika koorid,
kes ristikäigu möödaminemise ajal seda laulu mängisid: *Коль
славенъ нашъ Господь въ Сионѣ . . .* (Kui auus on meie
Jesand Siionis . . .). Risti käiku saatis arutu hulkrahwast, kõik
aknad olid pealt waatajaid täis: Kui ristikäik Petri-Pauli
kirikusse jõudis, siis lõpetadi siin palweteenistus, mis juures
„Palju aastaid“ sai ööldud ja lauldud: Keisri Herrale, ja kõige
Keiserliku Sugumõsale, püha Siinodile, ja Piiskopile Agahwan-
gelile, Ülemale Piiskopile Arseniile ja Piiskopile Joakimile,
Walitsewa Senatile, sõdamäe Ülematele, isiwil-Ülematele, Kristuse
armastajale sõda mäele, Dige usu Koguduse hingekarjastele ja
heategijatele ja kõige Väanemaa Digeusu rahwale.

Pärast seda läks piiskop Agahwangel ristikäiguga ja
kirikuteenritega jälle kathedralli kirikusse tagasi, ja sealt sõitis
pärast rahwa õnnistamist koju. Ülempiiskop Arseni sõitis,
pärast rahwa õnnistamist, Petri-Pauli kirikust piiskopi majasse.
Kõitis Riia kirikutes said sell päawal pärast Siturgiat ka tänu-
palwed peetud.

Kolmas pidupäaw. Jumbeli akt ja pidu sõmmaeg.
Petri-Pauli kirikus sai enne lõunat Siturgia peetud, seda talitas
arhimandrit Methodius, jutluse ütles preester Booska nende
sõnade üle: „Peästa hädaft omad sulased, oh Walitseja“ ja
siis sai palweteenistus peetud Imetegewa Jumala Oma kuju
ees, mis heilseft pääwast seie kirikusse jäi.

Kella ühe ajaks tulid kogu endise Ulei maja saali kõik waimulikud ametmehed, kes Riigas elawad ja muialt Riiga olid tulnud, sõa wäe- ja tsimil- ülemad ametmehed, kutsutud auu mõrad, waimuliku koolide lastwanditud ja suur hulk rahwast. Kella ühe ajal tuli saali Ülempiiskop Arsenii piiskop Agahwangel ja Grodno piiskop Joakim. Ühendud koor laulis palwe: „Niid on püha Waim meid kogu kutsund . . .“, siis luges Seminari rektor Aristow ajaloulised teadused sest, kuidas Dige usk meie maal algas, kasvab ja edeneb. Siis lauldi kontseri: „Laulge Issandale uut laulu . . .“ Pärast seda ütles kõne protojerei Pliiss Dige usu tähtsusest ja mõjust Weneriis üleüldse ja Balti maades iseäranis. Pärast kõnet lauldi juubeli pidu laul: „Too Soojale ohwrits kiituse palweid, Balti maa.“ Kaunis on laul, ilus laulu wiis, kaunist sai ta lauldud. Siis ütlesid terwitamise kõned Ülempiiskop Arseni ja Piiskop Joakim. Siis algas adresside ettelandmine ja lugemine. Adressid olid Riia piiskopi Agahwangele nime peale kirjutatud, kui Riia piiskopikonna walitseja ja Ülema Singekar-jatse nime peale. Esimene adress sai ette kannetud Riia linna ja kõige Balti maade Dige usu rahwa poolt. Pärast seda kuberneri ameti-talitaja Buldigin ütles lühitese kõne, selle sees awaldas, et Riia ja Balti maa Dige usu rahwas on soominud ühe raha summa kogu panna ja auustud Riia Piiskopile kätte anda koolitamise ja laste lastwatamise tarwis. Siis toodi saadikute läbi üksteise järele ja loeti ära adressid: Dige usu Gestiaste kihelkonna poolt, Dige usu Värlaste (Wosnessenki) kihelkonna poolt, Riia koolide kuratoriumi poolt, Jurjewi ülikooli poolt, Riia Waimuliku Seminari poolt, Riia Waimuliku Kooli poolt, Peetri-Pauli Wennaiste seltsi poolt. Üleüldse sai araloetud 20 adressi, mis kaunist ehitud kaante sees piiskopi Agahwangele kätte said antud. Pärast adresside lugemist algas mõnede telegrammide ja kirjade lugemine suure hulga seast mis sels juubeli päewaks saadetud oli. Juubeli akti lõpetas piiskop Agahwangel lühitese tänu awaldawa kõnega, mis peale Reisri laul lauldud sai.

Õhtu kella 7 ajal, algas wennalik pidu sööma-aeg, sellest ennam kui saks sada inimest osa wõtsid. Esimesed olid Ülempiiskop Arseni, piiskop Agahwangel ja Piiskop Joakim. Pidust

wõtsid osa ka Rubneri ameti toimetaja Buldigin, koolide Kuurator salandunil Schwartz, Jurjewi ülikooli Rektor Budilowitsch, mitmed muud kohalised Ülemad ja pea aegu kõik Riia linna Waimulikud ametmehed ja palju maalt Riiga tõllu tulnud waimulikke ametmehi. Eööma ajal said mitmed kõned peetud, hea elu ja õnne soowimised öölnud ja „paljud aastaid“ laulnud, kõige esimene hea ja pitta elu soowimine sai Keisrile ja Keiserliku Suguwõsale öölnud ja Neile palju aastaid laulnud ja siis Keisri laul laks korda suure waimustusega laulnud. Ülempiiskop Arseni ja piiskopid Agahwangel ja piiskop Joakim lahkusid pidu sööma-aja saalist kella üheteistkümnne aegast kousolejaid õnnistades.

III.

Riia Õigenfulistest Gesslaste adress, mis 3-mal pidupääwal Riia ja Mitawi Piiskopile Agahwangelile sai ette loetud ja kätte antud.

Pühitsetud Piiskop, Armuline Isa ja Ülem Hingekarjame.

Kolmeteistkümnemal aastafajal lahutas wälimine wõim meie esivanemad mennalikust Wenerahwast ja selle läbi lõppis kauaks ajaks Hommiku maa ristiusu laiale laotamine meie maal. Ometigi ei kustunud igatsimine heade naabrite järele ja mälestus wanast kindlast ja kõwast Wene usust jäi rahwa hinge põhja alale, kuni wiimate lõppewa aastafaja neljakümnemenda aastate fees usu igatsus elawalt ilmuma hakkas ja Gesslased tuhandete laupa püha Dige usu tõde oisima ja ennast Dige usu Risti warju alla heitma hakkasiwad. Üksteise järele tärkasiwad ja tärkawad weelgi Gessi Dige usu kogudused nägusa templite ja rahwa koolidega. Süda rõõmustab selle peale mõteldes, et juba ainult Liwi kubermangus Dige usulisi Gesslasi 120,000 hinge on. Ülepea on meie piiskopkonna karja hulkas kõige rohkem Gesslasi, kellel nüüd wõimalik on ühest südamest suure Wene rahwa perekonnaga Jõsanda nime kiita ja oma järeltulewat noort sugu pühast Dige usus kaswatada.

Aga palju Õigeuslusi Gesti peavad kitsuse ja puuduse sunnil kodu kohadest lahkuma ja kodust kaugel peatoidust otsima, palju rändab neid ammuft ajast saadil rikkasse Riia linna, kus mitmed neist mõra ustude ja usufeltside mõju alla langema lipusiwad, sest et neil oma templit ega oma keelelist Jumalateenistust ei olnud. Aga meie Ülema hingekarjaste hoole ja mure läbi lõppeiwad ka Riia Õigeuslusi Gestiaste usu elu puudused. 1886 aastal sai endine Peetri-Pauli peakirik Gesti koguduse kirikuks, mille kirja arm waewalt mõni sada oli, nüüd aga juba üle tuhande on. Ühes sellega asutadi ka Gestiastele lihtsõnna kool, kuhu praegu waewalt kõik mahtuda mõiwad, kes õppida tahtwad. Praegu on kõige wanem Riia Õige usu Peetri-Pauli kirik ühenduse ja koguniise paigaks kõigile meile Gestiastele, kes mitmelt poolt siia on rändanud, ta waigistab meie igatsust kodu maa järele ja hoiab meid mitme miljoniise Õigeuslusi kirjaga ühenduses ja kutsub selle kirja hulka ka muu-usulisi, keda 13-nel kestuse aastal juba 240 hinge meie kirikus Õigesse usku on wastu mõetud.

Praegusel pidulikul pilgul, kus meie piiskopikonna 50-aastalist juubileumi pidustame, tunneme meie Riia Õigeuslusi Gestiastel ennast sunnitud olema ja armame enese pühamaiks kohuseks täna sel päawal Teie ees, Pühitsetud Piiskop, awalikult tunnistada, et meie kõile endiste Ülema hingekarjaste wastu südameliku, alandliku ja lapseliku tänu ja lugupidamist tunneme kõige Nende hoole ja waewa eest, mis meile juuri head ja kasu toonud; meie terwitame ka Teid, Pühitsetud Piiskop, täna sel pidupäawal ja awaldame Teile anupakkikult oma sügawat tänu ja lugupidamist kõige isaliku hoole ja waewa eest, mida meie heaks näinud olete ja näete.

Et meie hulgas kõige Gesti Õigeuslusi koguduste liikmeid on, siis on meil põhjust tunnistada, et kõik meie Õigeuslusi omaksed ja suguwennad, kes igal pool Gesti maal asuwad, täieste selle poolest ühes meeles ja mõttes on, mida meie siin awaldanud oleme ja et nemad nii sama kui meiegi Teid, Pühitsetud Piiskopi, oma hoolekandjaks ja tõsiselt palwetajaks peawad ja Teid kui Issa ja Ülemhingekarjast auustawad. Riia Gesti Õige usu Peetri-Pauli koguduse nimel (allkirjad).

Hoolekandmine kihelkonna kiriku eest.

Kõigeülem ja kõigetähtsam hoone kihelkonnas on kirik, see on Jumala koda. Kihelkonna kirik on püha sidemega kihelkonna inimeste eluga ühendud. Siin saavad naad oma elu lõidu ajal ristmises pühitsetud ja walgustud, siin paluwad üheskõrs Jumalat, kui wennad oma taewalift Issa, siin wõtwad osa Jumala armu lauad, siin saab abielu õnnistud. Siin kosumad rahwa rindus head südamel tundmised ja soowimised, rahu üks-teisega ja ligimise armastus. Kirik, palwe koda, on Jumala armu awaldamise püha paik.

Kui nüüd kirik nii püha ja kallis koda on, siis peame ka tema eest südameliku hoolega muret pidama, et ta seeft ja wäljas poolt terwe, launis ja auus oleks. Wene inimestel on pruugiks, et mõned kihelkonna inimesed auuwäärt waewaks wõtwad kiriku ehitamise ja ilustamise tarwis raha korjata, naad käiwad linnad ja külad läbi, seiswad kiriku uste ees ja paluwad andeid kiriku heaks, ja, waat, nende korjatud kopikutega ehitakse kirikud üles. Meie maa nurkas, tänu olgu Ülemale walitsusele, on enamast kõik Dige usu kirikud kroonu kuluga ülesehitatud. Kihelkonna hooleks jääb siis üksnes nende korras pidamine ja ilustamine ja hoolekandmine kiriku asjade eest. Ja see töö lähels ka korda, kui natuke haawal kopikuid korjata, kui ette wõtlif meel on awitama. Nõnda wõiks, näituseks, mõne püha kuju, ehk mõne kiriku lühire, ehk mõne kiriku riide ostmiseks kopik haawal raha summatese kofku korjata, ja niisugused asjad jääks lauaks ajaks kiriku iluks ja tarwi asjaks, ja nõnda taawaks aasta aastalt kiriku warandus. Püha Kogudus, kui armuline Oma tunneb rõõmu oma laste niisugusest armisast hoolest ja murest Jumala templi eest ja teeb palwet kiriku ilu armastajate eest; Riturgia lõpetusel kuulme preestrit palumat, „et Issand neid pühitseks, kes Tema kofa ilu armastawad, ja neid Oma Jumaliku wäega ülendaks.“

Keisri Nikolai I. elust.

Ükskord suure paastu aegas, kui väga porine aeg oli, sõitis Keiser Nikolai Pawlowitsch saanis mööda suurt Peterburi uulitsat, mida „Newski prospekt“ kutsutakse. Tema sõitis tasakäste, sest lund oli vähe, aga wett ja iseäranis pori oli määratu palju.

Keiser pani tähele, et lõik, kes wastu tulid, mütsi peaft wõttes, naerust nagu tegid.

— Kas mo riided mitte porist hülka ei ole saanud? — ütles tema kutsari käest.

Kutsar pööris ennast tagasi ja näeb, et üks armata kümneaastane tütarlaps Keisri saanist kinni on hakanud ja taga ripub, kulund kuub selgas, riided märjad ja porised. Kutsar seletas naeruse näuga Keisrile ära, mis lugu siin oli. Kui Nikolai Pawlowitsch ise ennast tütarlapse poole pööris, siis ütles see julgeste:

— „Onule, ära ole kuri Näed, kui märg tee on, ja mina olen juba läbi ja läbi märg.“

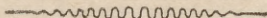
Keiser käskis kutsarit peetada, pani tütarlapse enese kõrwa jaani istuma ja ütles:

— „Kui mina sulle onule olen, siis on tarwis sulle ka tähtselt näidata. — Sõida Talwe Paläesse“, — ütles ta siis kutsarile.

Paläes wiis Keiser ise teda Keiserina Aleksandra Weodorowna juure ja ütles:

— „Waat', sulle veel üks jugulane!“

Keiserina wõttis waese tütarlapse lahkestest wastu ja, kui teada sai, et ta taguni waene laps on, pani ta elama tööarmastuse majasse ja pani tema nime peale hooletandmise kohutusse (Опеку́нскій совѣтъ) 600 rubla panga raha.



Выдано
из Запасных
фондов БАН
СССР



XIII. aasta.

Sind 7 pop.